పండిత రాజ శతకము

13330

శ్రీజగన్నాథపండితరాజ

విరచితమైన

పండితరాజశతకము

శ్రీపరవస్తు శ్రీనివాస

భట్టనాథాచార్యులయ్యవారలుంగారి

పుత్రులయిన

శ్రీవేంకటరామానుజస్వామి

అయ్యవారలుంగారిచేఁ

పరిష్కరింపఁబడి

విశాఖపట్టణమందున్న

ఆర్యవరముద్రాక్షరశాలలో

అచ్చువేయింపఁబడి

ప్రకటింపఁబడియె.

Third & Revised Edition.

1895.

ARYAVARA PRESS, VIZAGAPATAM.

Publisher, Sri Paravastu
Venkata Ramanujasvami Ayyavaralugaru.

Printer, G. V. Jagannadhacharier.

పీఠిక

ఈ గ్రంథము ఆంధ్రదేశమునందు వేగినాటి బ్రాహ్మణుండు పేరుభట్టను పండితుని పుత్రుండును, ఢిల్లీ పాదుషాగారివల్ల మిగుల గౌరవింపఁబడిన వాఁడును, పండితరాజను పౌరుష నామంబున సుప్రసిద్ధుండునైన శ్రీ జగన్నాథ పండితమండలాఖండలునిచే రచియింపఁబడినది- ఈయన మహాపండితుండగుటను ప్రస్తావవశంబున నపుడపుడు చెప్పిన శ్లోకముల నెల్ల శ్రోతలు రత్నములను వలె సంగ్రహింపుచువచ్చిరి- అందుకు నిదర్శనముగా ఇవి ౬।౭ శతకములుగా వ్రాతపుస్తకముల నుండెను- ఒకశతకమందుండు కొన్ని శ్లోకములు మఱియొక శతకమందును తఱుచుగా వ్రాయఁబడియుండెను- అవి నాతండ్రిగారైన శ్రీ శ్రీనివాసభట్టనాథాచార్యులయ్యవారలుంగారు పరికించి పునరావృత్తి లేకుండఁ బరిష్కరించి చేర్పఁగా మున్నూఱు శ్లోకములకు పైఁగా నేర్పడినవి- అవి యాచొప్పుననే ఈవఱకు నచ్చు వేయింపఁబడినవి- మొదల చిన్నవృత్తములును, యథోత్తరముగా పెద్దవృత్తములును ఉండునట్లు ముద్రింపించునెడల బాలురచే చదివించుట

సులభముగా నుండునని తలఁచి నేనిపుడు ఆ
నుష్టుప్, బార్హ్యాదిక్రమంబున, వృత్తనామంబు
లను, ఒక్కొక్క వృత్తమందలి శ్లోకములకు ఆ
ద్యవర్ణక్రమంబు నేర్పఱచి యచ్చువేయించితిని.
మా పితామహులైన శ్రీరామానుజాచార్యుల
య్యవారలుఁ గారు ఏఁబది సంవత్సరములకు
ముందు ఈశ్లోకములకు తెనుగు పద్యములు రచి
యించియుండిరి. కాని యవియన్నియు దొరక
లేదు. కావున వానిలో ప్రస్తుతము దొరకినంతవ
రకు తెనుఁగు పద్యములు వానియారంభమున
వానిసంస్కృత శ్లోకసంఖ్యలతోఁ జేర్చి ముద్రిం
పించుటయైనది. ఇది సర్వాంతర్యామియగు భగ
వంతుని దయవలన పలువురకుపయోగించునని త
లంచుచున్నాఁడను.

శ్రీ పరవస్తు వెంకటరామానుజస్వామి
అయ్యవారలుఁగారు.

శ్రీమతే హయగ్రీవాయ నమః.

పణ్డితరాజ శతక శ్లోకాః.

అనుష్టుభః-

అఞ్జలిస్థాని పుష్పాణి వాసయన్తి కరద్వయమ్। అహో సుమనసాం ప్రీతి ర్వామ దక్షిణయో స్సమా॥ ౧॥

అప్యకుర్వన్ సటాటోప మగర్జన్నపి కేసరీ। భూభృతః కురుతే శోభాం గర్జన్నపి న కుఞ్జరః॥ ౨॥

అయి త్యక్తాసి కస్తూరి పామరైః పఙ్కశఙ్కయా। అలం ఖేదేన భూపాలాః కిం న సన్తి మహీతలే॥ ౩॥

అస్తి యద్యపి సర్వత్ర నీరం నీరజమణ్డితమ్। తథాపి న మరాళస్య మానసం మానసం వినా॥

ఇతో వసన్త హేమన్త ద్వైరాజ్యాదివ దుర్మనాః। న కున్దే నాపి మాకన్దే పదం బధ్నాతి షట్పదః॥ ౫॥

ఉత్తుఙ్గ మత్త మాతఙ్గ మస్తక న్యస్త లోచనః। ఆసన్నేపి నసారఙ్గే కరోత్యాశాం మృగాధిపః॥ ౬॥

ఏకఏవ ఖగో మానీ చిరంజీవతు చాతకః। పిపాసయా వా మ్రియతే యాచతే వా పురందరమ్॥౭॥

కరోతు కరట శ్శబ్దం సర్వదా ప్రాఙ్గణే వసన్। న శృణోతి బుధః ప్రీత్యా శృణోతి పిక భాషితమ్॥౮॥

కింశుకే కింశుకాః కుర్యు రారామాశాని రోధినః। మహాన్నతే పల్లవితే పుష్పితే ఫలితేపి వా॥౯॥

క్వచి త్క్వచి దయం యాతు కన్తుం ప్రేమ వశంవదః। నవిస్మరతి రాజీవ మాజీవ మళినం హృది॥౧౦॥

ఖద్యోతో ద్యోతతే రాత్రౌ యావ న్నోదేతి చన్ద్రమాః। ఉదితేతు సహస్రాంశౌ న ఖద్యోతో న చన్ద్రమాః॥౧౧॥

ఖలః కరోతి దౌరాత్మ్యం మలం పతతి సాధుషు। రావణేన హృతా సీతా బన్ధనంతు మహోదధేః॥౧౨॥

ఛిద్రిణాం నికటే వాసః కర్తవ్యో నైవ ధీమతా। వారిహారి ఘటీపాత్రం తాడ్యతే తత్ర ఝల్లరీ॥౧౩॥

తరఙ్గ మాలి కాఖిల దిక్తై సాగర గర్జితమ్।

యస్య తీరే తృషా క్రాన్తాః పాన్థాః పృచ్ఛన్తి వాపికామ్॥ ౧౪॥

దళాని ముకుళీకృత్య ప్రవేశం న దదాసి చేత్। పద్మ భృఙ్గస్య కా హానిః ఫుల్లే చూతవనే స్థితే॥ ౧౫॥

ధారాధర ధరా వారిధారాభి రభిపూరితా। ఖగ తోటీపుట ద్రోణీ పూరణే కింను తే శ్రమః॥ ౧౬॥

ధారాధరావివేకాత్మ న్నథా వర్షసి వారిధౌ। చిరాశ్రితం కణాతృష్ణం చాతకం కింన లోకసే॥ ౧౭॥

నక్రః స్వస్థాన మాసాద్య గజేంద్రమపి కర్షతి। సఏవ ప్రచ్యుత స్థానా చ్ఛునాపి పరిభూయతే॥ ౧౮॥

నాపేక్షా నచదాక్షిణ్యం నప్రీతి ర్నచ సంగతిః। తథాపి హరతే తాపం లోకానా మున్నతో ఘనః॥ ౧౯॥

నిఖిలేషు విహఙ్గేషు హన్త స్వచ్ఛన్ద చారిషు। శుక పఞ్జరబన్ధస్తే మధురాణాం గిరాం ఫలమ్॥ ౨౦॥

నిస్తాతోపిచ వేదాన్తై సాధుత్వం నైతి దుర్జనః। చిరం జలనిధౌ మగ్నో మైనాక ఇవ మా

ర్శనమ్॥౨౧॥

నైర్గుణ్యమేవ సాధీయో ధిగస్తు గుణగౌరవమ్। శాఖినోऽన్యే విరాజన్తే ఖణ్డ్యన్తే చన్దనద్రుమాః॥౨౨॥

పరోపసర్పణానన్తచిన్తానలశిఖాశతైః। అచుమ్బితాన్తఃకరణా స్సాధు జీవన్తి పాదపాః॥

ప్రసిద్ధిహేతుర్భూతానాం ప్రాయః ప్రభుపరిగ్రహః। సహస్రం జలధౌ శఙ్ఖాః పాఞ్చజన్యస్తు విశ్రుతః॥౨౪॥

ఫలానాంచ దళానాంచ సన్తు తే తే విశేషకాః। మకరన్దవిశేషజ్ఞో మిళిన్దమపహాయకః॥

బన్ధనస్థోऽపి మాతఙ్గ స్సహస్రభరణక్షమః। శ్వాపి స్వచ్ఛన్దనిలయ స్స్వోదరం నైవ పూర్యతే॥౨౬॥

భ్రమ భ్రమర యూథీషు మాలతీషు చిరం మిళ। మాపునశ్చమ్పకారణ్యే స్నేహపూర్ణం మనః కృథాః॥౨౭॥

మనస్వీ మ్రియతే వాపి స్వోత్కర్షం నైవ ముఞ్చతి। అపి నిర్వాణమాయాతి నానలో యాతి శీతతామ్॥౨౮॥

మలయాచలసంసర్గాన్న వేణుశ్చన్దనాయతే। అన్తస్సారవిహీనానాం రసః కేనోప

జాయతే॥౨౯॥

మహానుభావ సంసర్గః కస్య నోన్నతి కార
ణమ్। ప్రవిశ్య గఙ్గాం రథ్యామ్బు స్త్రిదశై రపి
సేవ్యతే॥౩౦॥

యావ దేనం నజానాతి పారిజాతం మధు
వ్రతః। తావ ద్భ్రమణ మేవాస్య కుఞ్జాత్కుఞ్జా ద్రు
మె ద్రుమె॥౩౧॥

విదుషాం వదనా ద్వాచ స్సహసా యాన్తి
నోబహిః। యాతా శ్చే న్నపరాఞ్చన్తి ద్విరదా
నాం రదాఇవ॥౩౨॥

వేదణ్డ గణ్డ కణ్డూతి పాణ్డిత్య పరిపంథి
నా। హరిణా హరిణాలీషు కథ్యతాం కః పరా
క్రమః॥౩౩॥

సందూషితోసి ఘ్రాణేన్ద్రో చకోరాకై ర్మ
దోత్కటైః। కిం చకోరా స్త్వదాయత్తా నస
న్తి పృథివీతలే॥౩౪॥

సపఙ్కం ముదకం పీత్వా భేకో బకబకాయ
తె। దివ్య చూతరసం పీత్వా గర్వం నాయాతి
కోకిలః॥౩౫॥

సుభాషితం సురూపత్వం వాచాలత్వం సు
శీలతా। ఏత త్సర్వ కిశోరస్య వ్యర్థం మాఖుభు
ఖః పురః॥౩౬॥

హంసాస్సర్వాఙ్గధవళాః పక్షిభ్యో బహి
రాసతే। అన్తర్విశన్తి మధుపాశ్శ్రీమతా మీ
దృశీ గతిః॥౩౭॥

హారం వక్షసి కేనాపి దత్తమజ్ఞేన మర్క
టః। లేఢి జిఘ్రతి సంక్షిప్య కరోత్యున్నత మా
సనమ్॥౩౮॥

హేమ్నః ఖేదో న దాహేన చ్ఛేదేన కష
ణేనవా। తదేవతు మహాదుఃఖం యద్గుఞ్జాసమ
తోలనమ్॥౩౯॥

ఆర్యాః-

అతిపరిచయాదవజ్ఞా సంతతగమనా ద
నాదరో భవతి। మలయే భిల్లపురన్ధ్రీ చన్దనతరు
కాష్ఠ మిన్ధనం కురుతే॥౪౦॥

అపనీత పరిమళాన్తరగర్భే పదం న్యస్యదేవ
తరు కుసుమే। పుష్పాన్తరేపి గన్తుం నేచ్ఛసి చే
ద్భ్రమర ధన్యోసి॥౪౧॥

అపసర మధుకర దూరం పరిమళబహులేపి
కేతకీ కుసుమే। ఇహ నహి మధులవలాభో భవ
తి పరం ధూళిధూసరం వదనమ్॥౪౨॥

అమరతరు కుసుమ సౌరభ సేవన సంపూర్ణ
సకల కామస్య। పుష్పాన్తరసేవేయం భ్రమర

స్య విడమ్బనా మహతీ॥౪౩॥

అమితగుణోపి పదార్థో దోషేణైకేన నిన్దితో భవతి। నిఖిల రసాయన మహితో గన్ధేనోగ్రేణ లశున ఇవ॥౪౪॥

అయి మలయజ మహిమాఽయం కస్య గిరామస్తు విషయః। ఉద్గిరతో యద్గరళం ఫణినః పుష్ణాసి పరిమళోద్గారైః॥౪౫॥

ఆకలితోదయ మూర్ఖాహారా [illegible] కోకిలశ్చ్యూతమ్। పాకప్రవణే తస్మిన్ కాకై రథవారితః కథం జీవేత్॥౪౬॥

ఆమూలా దున్మూలయ భూగత సారం ప్రభఞ్జనో శీరమ్। దిశిదిశ విసర త్పరిమళ గన్ధ భరాం మాలతీం మాత్యమ్॥౪౭॥

ఇహ రూపమాత్రసారే కాసారే చిత్రభాజి కహ్లారే। సరసో నాపిచ గన్ధో మధుకర బన్ధో ముధా భ్రమసి॥౪౮॥

ఉపకార మేవ తనుతే విపద్గత స్సద్గుణో నితరామ్। మూర్ఛాఙ్గతో మృతోవా నిదర్శనం పారదోత్రహి నః॥౪౯॥

ఉపరి కరవాలధారాకారాః క్రూరా భుజఙ్గపుఙ్గవవత్। అన్త స్సాక్షా ద్ద్రాక్షా దీక్షా గురవో జయన్తి కేపి జనాః॥౫౦॥

ఏకస్త్వం గహనేస్మిన్ కోకిలనకలం కదాచి
దపి కుర్యాః। సాజాత్య శఙ్కయామీ న త్వాం
నిఘ్నన్తి నిర్దయాః కాకాః॥౫౧॥

కరట కలకణ్ఠ శాబక మౌనం పుష్ణాసి కిం ము
ధాయాస్సైః। అయ మిహ పురా సపత్నః పరి
చయమపి తే న జానీతే॥౫౨॥

కలభ తవాన్తికమాగత మలిమేనం మా కదా
ప్యవజ్ఞాసీః। అపి దాన సున్దరాణాం ద్విపధు
ర్యాణా మయం శిరోధార్యః॥౫౩॥

కలయసి మృణాళకన్దం విహరసి బిసిని ద
లేషు సానన్దమ్। అయి రాజహంస సన్త్యజసీ
హా మనోహారి తత్కథం వారి॥౫౪॥

కిం ఖలు రత్నై రేతైః కింపున రభ్రాయితే
న తే వపుషా। సలిలమపి యన్న తావక మర్ణవ
వదనం ప్రయాతి తృషితానామ్॥౫౫॥

కుమ్భః పరిమిత మమ్భః పిబతి పపౌ కుమ్భ
సంభవో మ్భోధిమ్। అతిరిచ్యతే సుజన్మా కశ్చిజ్జ
నకం నిజేన చరితేన॥౫౬॥

గర్జతి శరదిన వర్షతి వర్షతి వర్షాసు నిస్స్వ
నో మేఘః। నీచో వదతి నకురుతే నవదతి సుజ
నః కరోత్యేవ॥౫౭॥

గర్జిత మాకర్ణ్య మనాగఙ్కే మాతుర్నిశా

ధరణాతోఽపి। హరిశిశు రుత్పతితో బ్రాగస్త్యాన్యా
కాఙ్క్షల నీయతే నిభృతమ్॥౫౮॥

గిరనామా గురవ స్తైభ్యో పూర్వే గుర్వీ తతో
పిజగదణ్డమ్। తస్మాద పృథగురవః ప్రళయే పృ
ప్రపలితాత్మానః॥౫౯॥

గుఞ్జతి మఞ్జు మిళిన్దే మామాలతి మౌన ము
పయాసీః। శిరసా వదాన్య గురవ స్సాదర మే
నం వహన్తి సురతరవః॥౬౦॥

జఠరజ్వలనజ్వలతా పృపగత శజలం సమా
గతాపి పురః। కరిణామరిణా హరిణా హరిణా
ళీ హన్యతాంతు కథమ్॥౬౧॥

జనక స్సానువిశేషో జాతిః కావ్యం భుజఙ్గ
మై స్సఙ్గః। స్వగుణై రేవ పటీరజ యాతోఽసి త
థాపి బహుమానమ్॥౬౨॥

జలధర భవత శ్చరితం కిమిదం ప్రాణేఽపి
పూరయసి। చిరయాచకసారంగే పరిమితతృ
ష్ణే న శీకరం కిరసి॥౬౩॥

జీర్ణాః పర్ణ సమూహాః ఫలమపి గళితం సిహా
ఘదాహేన। మాధవ తవ కరుణాతః పునర పిత
రుణాయతే చూతః॥౬౪॥

తటిని చిరాయ విచారయ విన్ధ్యభువ స్తవ
పవిత్రాయాః। శుష్యన్త్యా అపి యుక్తం కింఖ

లు రథ్యోదకాదానమ్॥౬౫॥

తరుకుల సుషమాపహారాం జనయన్తీం జగ
తి జీవ జాతార్తిమ్। కేన గుణేన ధనానీ తాత
హిమానీ మహిమాం వహసి॥౬౬॥

తావ త్కోకిల విరసాన్ యాపయ దివ
సాన్ వనాన్తరే నివసన్। యావన్మిళదళిమా
లః కోపి రసాల స్సముల్లసతి॥౬౭॥

ధీర ధ్వనిభి రలం తే నీరద మే మాసికో గ
ర్భః। ఉన్మద వారణబుద్ధ్యా మధ్యేజఠరం స
ముచ్ఛలతి॥౬౮॥

నకులే నాపి చ శీలే న చాపి రూపేఽస్తి కశ్చి
దుత్కర్షః। యత్పృష్టాసి మిళిన్దా నరవిన్ద మ
హాత్త్వ మేతత్తే॥౬౯॥

నన్దనజన్మా మధుపస్సుర తరు కుసుమేషు పీ
త మకరందః। దైవాదవని ముపేతః కౌటజకుసు
మే సమీహతే వృత్తిమ్॥౭౦॥

నరసో నాపి సుగన్ధో మధుకర బన్ధో ముధా
భ్రమసి। ఇహ రూపమాత్రసారే చిత్రలిఖితక
మల కహ్లారే॥౭౧॥

నితరాం నీచోస్మీతి త్వం ఖేదం కూప మా
కదాపి కృథాః। అత్యన్త సరసహృదయో య
తః పరేషాం గుణగ్రహీతాసి॥౭౨॥

నీరక్షీరవిభాగే హంసాలస్యం త్వమేవ త
నుషే చేత్। విశ్వస్మిన్నధునాఽన్యః కులవ్రతం
పాలయిష్యతి కః॥ ౧౩॥

నీలతయా స్థూలతయా దూరతయా దాన
లోలుపై ర్భృఙ్గైః। ధావిత మిభరాజ ధియా
హాన్నాసీ దన్తితో మహిషః॥ ౧౪॥

పత్రఫల పుష్ప లక్ష్మ్యా కదా ప్యదృష్టం వృ
తం చ ఖలు శూకైః। ఉపసర్పేమ భవన్తం బర్బు
ర వద కస్య లోభేన॥ ౧౫॥

పరగుహ్య గుప్తి నిపుణం గుణమయ మఖిలై
స్సమాహితం నితరామ్। లలితామ్బరమివ సజ్జ
న మాఖవ ఇవ దూషయన్తి ఖలాః॥ ౧౬॥

పాటీర తవ పటీయా న్కః పరిపాటీ మిమా
మురీకర్తుమ్। యత్పింషతామపి నృణాం పిష్టోపి
తనోషి పరిమళైః పుష్టిమ్॥ ౧౭॥

పిశున సమారోహాసి కిం సుజన సమాజాన
భీష్ట సౌజన్యైః। కరిజః కిం నను లభతే కలకంఠ
పదం రసాలమౌళిగతః॥ ౧౮॥

పృష్టాః ఖలు పరపుష్టాః పరితో దృష్టాశ్చవి
టపిన స్సర్వే। మాకన్ద నప్రపేదే మధుపేన త
వోపమా జగతి॥ ౧౯॥

మధుపఇవ మారుతేఽస్మిన్ మా సౌరభ లోభ

మమ్బుజిని మంస్థాః। లోకానా మేవ ముదే మ
హితోఽప్యాత్మానమర్థితాం నీతః॥౨౦॥

మలినే పరాగపూర్ణాం వికసితవదనా మన
ల్ప జల్పేఽపి। త్వయి చపలేఽపిచ సరసాం భ్ర
మర కథంవా సరోజనీం త్యజసి॥౨౧॥

మృగమద సౌరభ గన్ధం పరిమళమాత్రేణ
తం త్వ ముపయాసి। పరిమళ శీతలతా నిర్మల
తా స్సుకుమారతా చ కర్పూరే॥౨౨॥

యాస్యతి జలధరసమయ స్తవాప్సు వృద్ధి
ర్గ్లపీయసీ భవితా। తటిని తటద్రుమపాతన పా
తక మేకం చిరస్థాయి॥౨౩॥

యే తపనకిరణకుఠారా స్తదముచ దావానలే
న సంవర్ధాః। జలధర శిఖినోప్యేతే త్వజ్జలసేకే
న జీవన్తి॥౨౪॥

యేనామన్దమరన్దే దళదరవిన్దే దినా న్యనా
యిషత। కుటజేఖలు తేనేహా తేనే హా మధుక
రేణ కథమ్॥౨౫॥

నైత్వం గుణగణవానపి సతాం ద్విజిహ్వై
రసేవ్యతాం నీతః। తానపి వహసి పటీరజ కిం
కథయామ స్త్వదీయ మౌన్నత్యమ్॥౨౬॥

లీలా ముకుళిత నయనం కింసుఖశయనం స
మాతనుషే। పరిణతి విషమం హరిణా కరినా

యుక వర్ధతే వైరమ్॥౮౭॥

వంశే భవో గుణవానపి సఙ్గవిశేషేణ పూజ్యతే పురుషః। నహి తుమ్బీఫలవికలో వీణాదణ్డః ప్రయాతి మహిమానమ్॥౮౮॥

విపినే ఘోరతమెస్మి న్మాకురు పిక పఞ్చమారావమ్। కాకావళి రధునాతే కులాయమావృత్య రౌతి ఘోషేణ॥౮౯॥

విలససి మనోజ్ఞమనసాం మాలతి ముకులేన x గన్ధహీన। కుసుమాకరేఽపి రసనే ముగ్ధే వైదగ్ధ్య మీదృశం కస్యాః॥౯౦॥

విశ్వాస్య మధురవచనైః సాధూన్యే వఞ్చయన్తి నమ్రతమాః। తానపి దధాసి మాతః కాశ్యపి యాత స్తవ క్వను వివేకః॥౯౧॥

వ్యాసతు సతు గౌతమతు వ్యాళ్ళేన్ద్రితు యో నవేత్తి సాహిత్యమ్। తంప్రతి సమ్ప్రతి సమ్ప్రతి శిరోమదీయం పురశ్చ నతిరశ్చ॥౯౨॥

వ్యోమని శమ్బాకురుతే చిత్రం నిర్మాతి యత్నతస్సలిలే। స్నపయతి పవనం సలిలై ర్యస్తు ఖలే చరతి సత్కారమ్॥౯౩॥

హాన్యేపిచ గుణవత్తా మాతన్వానస్స్వకీయగుణజాలైః। వివరాణి ముద్రయ న్ద్రాగూర్ణాయురివాత్ర సజ్జనో జయతి॥౯౪॥

సముపాగతవతి దైవా దవహేళాం కుటజ
మధుకరె మాగాః। మకరన్దతున్దిలానా మర
విన్దానా మయం మహామాన్యః॥౯౫॥

సతన్నిజ్జో యది లభ్యః పుణ్యఫలైః సోవణీ
య ఏవాసౌ। పథిపథి సులభా వృక్షా నలభ్యతే
కుత్రచిదపి కల్పతరుః॥౯౬॥

సాధారణతరుబుద్ధ్యా నమయారచిత స్తవా
లవాలోపి। లజ్జయసి మామిదానీం చమ్పక సౌ
రభ్య నిగ్రహైః కుసుమైః॥౯౭॥

సుజనానామపి హృదయం పిశున పరిష్వఙ్గ
మలిన మిహ భవతి। పవనః పరాగవాహీ ర
థ్యాసఙ్గే రజస్వలో భవతి॥౯౮॥

సుజనోపిహి కుప్యతి భృశ మనవసరజ్ఞేన
యాచిత స్సుహృదా। సురతాన్తరె రుదన్తం
ప్రియమపి పుత్రం శప త్యహో జననీ॥౯౯॥

సుజనోహి యాతి శాన్తిం పరహితబుద్ధి
ర్వినాశకాలేపి। ఛిన్నోపి చన్దనతరు స్సురభ
యతి ముఖం కుఠారస్య॥౧౦౦॥

పదాకులకమ్.

గర్జసి నో ఘన ముంచసి తోయం చాతక
పక్షీ వ్యాకులితోఽయమ్। దైవవశా ద్యది పశ్చి

మవాతః కస్త్వం క్వాయం క్వచ జలపాతః॥

రేరే కోకిల మాభజ మౌనం కిఞ్చిదుదఞ్చయ పఞ్చమరాగమ్। నోచే త్త్వామిహ కోజానీతే కాక కదమ్బకపిహితే చూతే ॥౧౦౨॥

చమ్పకమాలికా.

గళితాని మధూని సర్వతో భువి కీర్ణాని దళాని మారుతాత్। అధునాఽపిచ హాన్త మాధవీం మధుపైతామిహ నావముఞ్చసి ॥౧౦౩॥

ఫలితస్య రసాలశాఖినః ఫలదానవ్యసనైకశిల్పినః। వినయాత్త్వ్రిదదాతు కః ఫలం శ్రిమసుప్తాధ్వగపాణిపల్లవే ॥౧౦౪॥

వసన్తమాలికా.

అయి డమ్బరమారకూట ధత్సే కనకస్యాపి యదన్యతో నికామమ్। నికషాసికషంహి తత్త్వా చేదనుమన్యే సుదృశా మలజిహ్మితాత్వమ్॥

అయి రోష మురీకరోషి నోచే త్కిమపి త్వాం ప్రతి వారిధే వదామః। జలదేన తవార్థినా విముక్తాన్యపి తోయాని వహన్నహో జహాసి॥

కుసుమాని లిఖిన్తునామ చిత్రే కతిచిత్రాఃకవిశేషరూఢశిల్పాః। సురభిత్వమమూని కింలభన్తై

కథ మేతేషు రసం పిబన్తి భృఙ్గాః॥౧౦౭॥

భ్రమర భ్రమతా దిగన్తరాళే క్వచి దా స్వాదిత మీక్షితం శ్రుతంవా। వద సత్యమపా స్య పక్షపాతం నహి జాతీకుసుమానుకారి పుష్పమ్॥౧౦౮॥

యవనీ నవనీతకోమలాఙ్గీ శయనీయంయ ది నీయతే కదాచిత్।అవనీతలమేవ సాధు మన్యే నవనీ మాఘవనీ వినోదహేతుః॥౧౦౯॥

విధి రేవ విశేషగర్హణీయః కరట త్వం క రటకస్తవాపరాధః। సహకారతరౌ చకార య స్తే సహవాసం సరళేన కోకిలేన॥౧౧౦॥

పుష్పితాగ్రా.

కమలిని మలినీకరోషి చేతః కిమితి బకై రవ హేళితాఽనభిజ్ఞైః। పరిణతమకరన్దమార్మిక కా స్తే జగతి భవన్తు చిరాయుషో మిళిన్దాః॥౧౧౧

నళిని ముఖనతిం దధాసి కింతేభ్రమరవి వాస విశేష లాలసాయాః। త్రిభువన నయనో త్సవం యదీన్దుం ననయసి హన్త దృగన్త వ ర్త్మసీమామ్॥౧౧౨॥

రుచి రతిరుచిరా శుచిత్వ ముచ్చైశ్శిరసి ధృత స్స్వయ మేవ శఙ్కరేణ। కమలిని మలినీక

రోషి కస్మాన్స్మఖమిద మిద్ధ ముదీక్ష్య లోక
కాన్తమ్॥౧౧౩॥

వహతి విషధరా న్పటీరజన్మా శిరసి మషీప
టలం దధాతి దీపః। విధురపి వహతే తథా కళఙ్కం
పిశునజనం ఖలు బిభ్రతి క్షితీన్ద్రాః॥ ౧౧౪॥

సుమతిరపి దళైరపి ప్రవాళై రపి కుసుమై
రపి రిక్తతాం విదిత్వా। ఉపవససి సఖే ఫలా
శయా కిం పరిణతవానపి తిక్త ఏవ నిమ్బః॥౧౧౫।

ఉపజాతిః

ఉత్తుఙ్గ మమ్భోజసమాన పుష్పం బృహత్ఫలం
శాల్మలి వృక్షమేవ। దూరాత్సమాలోక్య విహా
కకాలే శుకా స్సమాశ్రిత్య గతా నిరాశాః॥

ఏవం ద్విజంచ స్పృహణీయ వాచం మత్త
ద్విరేఫంచ మధుః పుపోష। సతో గుణాన వ్యస
తోపి దోషాన్ జాత్యావిహీనో నవివేత్తు మీష్టే॥

కర్పూర ధూళీరచితాలవాలః కస్తూరికా క
ల్పిత దోహళశ్రీః। హిమామ్బుకుమ్భై రభిషిచ్య
మానః ప్రాక్ప్రం గుణం ముఞ్చతి కిం పలాణ్డుః॥

కాకాప్పికాః కోకబకాశ్చ భేకాః ప్రణమ్య
యుష్మా నిదమేవ యాచే। కోలాహలం మాకు
రుత క్షమధ్వం పుంస్కోకిలః కూజతి మఞ్జురా
వమ్॥౧౧౯॥

కిం మాలతి మ్లాయసి మాం విహాయ చుచు
మ్బ తుమ్బీకుసుమం షడంఘ్రిః। లోకే చతు
ర్భి శ్చరణైః పశుస్సాస్య త్వమఙ్ఘ్రి రత్యర్థపశు
ర్న కిం స్యాత్ ॥౧౨౦॥

గీర్భి ర్గురూణాం పరుషాక్షరాభి స్తిరస్కృ
తా యాన్తి నరా మహత్త్వమ్। అలబ్ధశాణో
త్కషణా నృపాణాం న జాతు మౌళౌ మణ
యో వసన్తి ॥౧౨౧॥

గుణా గుణజ్ఞేషు గుణా భవన్తి తే నిర్గు
ణం ప్రాప్య భవన్తి దోషాః। సుస్వాదుతోయప్ర
భవాహి నద్యః స్సముద్ర మాసాద్య భవన్త్య
పేయాః ॥౧౨౨॥

చర న్వనాన్తే నవమఞ్జరీషు న షట్పదో గన్ధ
ఫలీ మజిఘ్రిత్। సా కిం న రమ్యా స చ కిం న ర
న్తా బలీయసీ కేవల మీశ్వరాజ్ఞా॥౧౨౩॥

న వారయామో భవతీం విశన్తీం వర్షా నది
స్రోతసి జహ్నుజాయాః। న యుక్త మేతత్తు
పురో యదస్యా స్తరఙ్గలీలాం ప్రకటీకరోషి॥

నిరర్థకం జన్మఫలం నళిన్యా యయా న దృ
ష్ట స్తుహినాంశుబిమ్బః। ఉత్పత్తి రిన్దో రపి ని
ష్ఫలాహి దృష్టా వివిదా ప్రనళినీ న యేన॥

ముక్తాఫల త్వా మిభకుమ్భ సంస్థం పశ్యా

ననో ముఞ్చతు మాంసలోభీ। కిరన్తు గుఞ్జాభరణాః కిరాతాః కిం తేన హీయేత మహార్ఘతా తే॥౧౨౬॥

మూలం భుజఙ్గైః శిఖరం విహఙ్గైః శాఖాః ప్లవఙ్గైః కుసుమాని భృఙ్గైః। సంసేవ్యతే చన్దనపాదపోఽయం పరోపకారాయ సతాం ప్రవృత్తిః॥౧౨౭॥

యుక్తం సభాయాం ఖలు మర్కటానాం శాఖాస్తరూణాం మృదులాసనాని। సుభాషితం సీత్కృతిరాతిథేయీ దన్తైర్నఖాగ్రైశ్చ విపాటనాని॥౧౨౮॥

వృథా కథం నృత్యసి చాతక త్వం న కాలమేఘోఽయమిభో మదాన్ధః। సత్యాద్యశేభ్యోఽన దదాతి కించిన్నాతఙ్గదానం మధుపేభ్య ఏవ॥౧౨౯॥

రథోద్ధతా.

ఏష షట్పదయువా యదా యదా కున్దరోపయతి యామినీస్త్వయి। దుర్వహా తదపి నాపచీయతే పద్మినీ విరహవేదనా హృది॥

కిం న పశ్యసి మహేన్ద్రదిఙ్ముఖే శీతదీధితి ర

సా పుదఞ్చతి। మీలితైవ నళినీహ మాకృథా
స్త్వ౯్త ధువ్రిత ముధా పరిశ్రమమ్॥౧౩౧॥

కున్దకుట్మల ముదస్యతా త్వయా యత్ర
భూరి సమయోఽతివాహితః। చఞ్చరీక పరిహీ
నసౌరభా రోచతే నభవతె సరోజినీ॥౧౩౨॥

గమ్యతే యది మృగేన్ద్రమన్దిరం లభ్యతే
ద్విరద కుమ్భమౌక్తికమ్- జమ్బుకాలయ గతేన
లభ్యతె వత్స పుచ్ఛ ఖుర చర్మ ఖణ్డనమ్॥

చఞ్చరీక చతురోఽసి చన్ద్రికా వైభవే కు
ముదినీం నిషేవసే। భాస్కరే జయతి పుష్క
రే కరైరున్మిష న్నవదళేషురజ్యసే॥౧౩౪॥

చాతకస్త్రిచతురాన్ పయఃకణాన్ యాచ
తే జలధరం పిపాసయా। సోపి పూరయతి వి
శ్వ మమ్భసా హన్తహన్త మహతా ముదార
తా॥౧౩౫॥

నీరజాన్యపి నిషేవ్య నిర్భరం తీరజాని కుట
జాని వాఞ్ఛసి। చఞ్చలత్వ మిహ చఞ్చరీక తే
సాహజం కథ మిదం విమోక్ష్యసి॥౧౩౬॥

పీత మత్ర మధు యాపితా నిశా భృఙ్గ సర్వ
మదిరేణ విస్మృతమ్। హీయమాన సుషమాం
హిమాగమే పద్మినీం యదిహ నావలోకసే॥

భృఙ్గపుఙ్గవ మరన్దనిర్ఝరీ గద్మపద్మ మపహా

య సామ్ప్రతమ్। జాల్మ శాల్మలి ముపైషి కిం వృథా శోక మాకలయితుం క్షమిహాసే॥౧౩౮॥

యేన భిన్న కరికుమ్భవిస్ఖలన్మౌక్తికావళిభి రావృతా మహీ। అద్య తేన హరిణాన్తికే కథం కథ్యతాంను హరిణా పరాక్రమః॥౧౩౯॥

స్వాగతా.

గర్జితాపి జలదేన వికీర్ణా శ్చాతకై ర్జగృహిరే జలరేఖాః। దాతు రాశ్రితజనాః పరుషోక్తి రప్యనన్యగతికా హి సహన్తే॥౧౪౦॥

చాతకేన తృషితేన యదమ్భో బిన్దుమాత్ర మమలం పరిలబ్ధమ్। దైవతస్తదపి వాతనిపాతా దన్యతః పతిత మాస్య మపాస్య॥౧౪౧॥

వంశస్థమ్.

సతాం ధనం సాధుభిరేవ భుజ్యతే దురాత్మభి ర్దుశ్చరితాత్మనాం ధనమ్। శుకాదయశ్చూతఫలాని భుఞ్జతే భవన్తి నిమ్బాః ఖలు కాకభోజనాః॥

ద్రుతవిళమ్బితమ్.

గ్రథిత ఏవ మిథఃకృతశృఙ్ఖలై ర్విషధరై రత ఏవ మహోజసః। మలయజ స్సుమనోభి రనాశ్రితో య దత ఏవ ఫలేన నయుజ్యతే॥౧౪౩॥

వితర వారిద వారి దవాతురే చిరపిపాసి

త చాతకపోతకే। ప్రచలితే మరుతి క్షణ మన్య
థా క్వను భవాన్ క్వపయః క్వచ చాతకః॥

ప్రహర్షిణీ.

పతావ త్సరసిజ షట్పదస్య కుక్ష్యం భిత్త్వా
వ్యస్సరసి వినిర్గమో బహిర్యత్। ఆమోదో
వికసన మిన్దిరానివాస స్తత్సర్వం దినకర కృ
త్య మామనన్తి॥౧౪౫॥

తోయానామధిపతి రాకరో మణీనాం శై
లానా మభయపదం మహాత్మహద్భ్యః। అగ్రా
హ్యో యదిభవసి త్వమేవతావ తోఽనుస్యా
జ్జగతి తదా జనావలమ్బః॥౧౪౬॥

దీనానా మిహ పరిహాయ శుష్కసస్యా
న్యౌదార్యం ప్రకటయత శ్శిలోచ్చయేషు। ఔ
న్నత్యం విపుల మవాప్య దుర్మదస్యజ్ఞాతోఽయం
జలధర తావకో వివేకః॥౧౪౭॥

నిశ్శఙ్కం గజపతి గణ్డదాన ధారా మారా
ధ్య న్ప్రఖర దినాన్యమూ న్యశైషీః। యావత్తు
స్ఫురతి కరాళకర్ణతాళ స్తావ త్త్వం నవనళినీవనే
ము పేయాః॥౧౪౮॥

యావ త్త్వాం నఖలు హసన్తి కైరవిణ్యో
యావ త్త్వాం తరణికరాః పరామృశన్తి। యా

వర్తే మధువిభవో నవోఽస్తి తావ ద్వాక్షీ్వకం వితర సరోజ షట్పదేభ్యః॥౧౪౯॥

స్వచ్ఛన్దం దళదరవిన్ద తేమరన్దం విన్దన్తో విదధతు గుఞ్జితం మిళిన్దాః। ఆమోదంతవ హరి దన్తరాణి నేతుం నైవాన్యో జగతి సమీరణాత్ప్రవీణః॥౧౫౦॥

మఞ్జుభాషిణీ-

గిరిగహ్వరేషు గురుగర్వ గుమ్భితో గజరాజ పోత న కదాపి సంచరేః। యదిబుధ్యతే హరి శిశు స్తనన్ధయో భవితా కరేణుపరివర్జితా మహీ॥౧౫౧।

జలధే శ్రియన్తి బహవో బలాహకా దిశి జీవనాని సహసా యథోచితమ్। కలశోద్భవేన కరపల్లవోదరే చులుకీకృత స్త్వ మసి కేన యాచితః॥౧౫౨॥

వసన్తతిలకమ్-

అన్యా జగద్ధితమయీ మనసః ప్రవృత్తి రన్యైవ కాపి రచనా వచనా వలీనామ్। లోకోత్తరా చ కృతి రాకృతి రార్తహృద్యా విద్యావతాం సకలమేవ గిరాం దవీయః॥౧౫౩॥

అస్మా న్విచిత్రవపువ స్తవ పృష్ఠలగ్నాం
స్త్వం నైవ ముఞ్చసి సఖే యదివావిముఞ్చ। హా
హన్త కేకివర హాని రియం తవైవ భూపాల
మూర్ధని పునర్భవితా స్థితి ర్నః॥౧౫౪॥

ఆపద్గతోపిచ మహాశయచక్రవర్తీ విస్తార
య త్యకృత పూర్వ ముదారభావమ్। కాలా
గురు దహనమధ్యగత స్సమన్తా ల్లోకోత్త
రం పరిమళం ప్రకటీకరోతి॥౧౫౫॥

ఆపేది రేమ్బరపథం పరితః పతఙ్గా భృఙ్గా
రసాలముకుళాని సమాశ్రయన్తే। సంకోచ
మఞ్చతి సర స్త్వయి దీనదీనో మీనోను హన్త
కతమాం గతి మభ్యుపైతు॥౧౫౬॥

ఆబద్ధకృత్రిమ సటాజటిలాంసభిత్తి రారో
పితో మృగపతేః పదవీం యదిశ్వా। మత్తేభ
కుమ్భతటపాటన లమ్పటస్య నాదం కరిష్యతి క
థం హరిణాధిపస్య॥౧౫౭॥

ఆలానబన్ధన మథాఙ్కుశఘాత మాధో
రణస్య చరణాహతి తర్జనేచ। కణ్ఠీరవో య
దిసహేత మదావళానాం పూగః కుతః క్షితి
భుజాం సదనాన్త రేషు॥౧౫౮॥

ఉన్మీలయన్తి కుసుమాని మనోరమాణి కే
నామ నాత్ర తరవ స్సమయోచితాని। కస్యై

దృశం కథయ దోహద మస్తి తస్య యాదృ
గ్వినిర్మిత మశోక మహీరుహస్య॥౧౫౯॥

పణీగణేషు గురుగర్వనిమీలితాక్షః కిం కృ
ష్ణసారఖలు ఖేలసి కాననేఽస్మిన్। సీమా మి
మాం కలయ భిన్నకరీంద్రకుమ్భముక్తామయీం
హరివిహార వసున్ధరాయాః॥౧౬౦॥

ఏతేషు హా తరుణమారుత ధూయమానదా
వానలైః కబళితేషు మహీరుహేషు। అమ్భో న
చేజ్జలద ముఞ్చసి మావిముఞ్చ వజ్రం పునః క్షి
పసి నిర్దయ కస్య హేతోః॥౧౬౧॥

కస్తూరికాం తృణభుజా మటవీచరాణాం వి
న్యస్య నాభిషు వధాయ వృధాచకార। మూ
ఢో విధి స్స కిల దుర్జన లోల జిహ్వామూలేషు ని
క్షిపతి చే త్సకలోపకారః॥౧౬౨॥

కాకాః ప్రభుప్రణిహితాః పికవర్త్మబృన్దై
ర్మాకన్దబృన్ద మకరన్దరసా న్పిబన్తు। ప్రాప్తే వ
సన్త సమయే కథ మాచరన్తి కర్ణామృతాని
కలపఞ్చమకూజితాని॥౧౬౩॥

కామం సుధాకర కరామృత దివ్యరూప సౌ
ధాగ్రపీఠ వసతి స్సుఖ మస్తు కాకః। శ్రీసున్దరీ ర
మణసఙ్గమ కంఠ లగ్న పూర్వ త్సుధామణిత వి

త్క్రమసౌ కపోతః॥౧౬౪॥

కిం కేతకీ ఫలతి కిం పనసస్తు పుష్పం కిం నా
గవల్లి రిహ పుష్పఫలే ప్రసూతే। కస్యాపి కో
ప్యతిశయోస్తి నతేన సద్భి స్సంపూజ్యతే కదళి
యాసి తతః ప్రసిద్ధిమ్॥౧౬౫॥

కిం తేన మేరుగిరిణా రజతాద్రిణావా యాం
వా శ్రితాహి తరవ స్తరవ స్తథైవ। మన్యామ
హే మలయ మేవ నగాధిరాజం శాకోట ని
మ్బ కుటజా అపి చన్దన న్తి॥౧౬౬॥

కిం బాన్ధవేన రవిణా హరిణాపి కింవా ల
క్ష్మ్యాపి కిం సరసిజోదరజేన కింవా। ఏకస్య శు
ద్ధచరితస్య సరోరుహస్య నైషా తుషార జనితా
శమితా విపత్తిః॥౧౬౭॥

కేళిం కురుష్వ పరిభుఙ్క్ష్వ సరోరుహాణి
గాహస్వ శైలతట నిర్ఝరిణీ పయాంసి। భావాను
రక్త కరిణీ కర లాలితాఙ్గ మాతఙ్గ ముఞ్చ మృ
గరాజ రణాభిలాషమ్॥౧౬౮॥

గర్వాయసే వికచకోరకపుఞ్జ గుఞ్జ ద్దుర్వృ
త్త షట్పద భవా వీథవేన కిం ను। వామభ్రు
వాం చరణతాడన దోహదాని కింనామ నస్మర
సి తావ దశోక తాని॥౧౬౯॥

దానార్థినో మధుకరా యదికర్ణతాళై ర్దూ

రీకృతాః కరివరేణ మదాన్ధబుద్ధ్యా। తస్యైవ గణ్డతల మణ్డనహాని రేవ భృఙ్గాః పున ర్వికచ పద్మవనే చరన్తి॥౧౭౦॥

దిఙ్మణ్డలం పరిమళై స్సురభీకరోషి సౌన్దర్య మావహసి లోచనలోభనీయమ్।ఆహో రసాల ఫలవర్య తథాపి దూరమె య ద్గ్రంథిలంచ కఠినం హృదయం బిభర్షి॥౧౭౧॥

దుర్వృత్త సంగతి రనర్థ పరమ్పరాయా హేతు స్సతాం భవతి కిం వచనీయ మత్ర। లఙ్కేశ్వరో హరతి దాశరథేః కళత్రం ప్రాప్నోతి బన్ధ మథ దక్షిణ సిన్ధురాజః॥౧౭౨॥

ధత్తే భరం కుసుమపత్రఫలావళీనాం ఘర్మవ్యథాం హరతి శీతభవాం రుజంచ- యో దేహ మర్పయతి చాన్యసుఖస్య హేతో స్తస్మై వదాన్యగురవే తరవే నమోస్తు॥౧౭౩॥

ధుత్తూర ధూర్త తరుణేన్దు నివాస యోగ్య స్థానే పిశాచ పతినా వినివేశితోఽసి; కిం కైరవాణి వికసన్తి తమః ప్రయాతి చన్ద్రోపల స్స్రవతి వార్ధి రుపైతి వృద్ధిమ్॥౧౭౪॥

ధూమాయితా దశదిశో దళితారవిన్దా దేహం దహన్తి దహనా ఇవ గన్ధవాహాః। త్వామ

త్త్రరేణ మృదుతామ్రదళామ్ర మఞ్జుగుఞ్జన్మధు
వ్రత మధో కిల కోకిలస్య॥౧౭౫॥

నాగూతి చైవ భవ దమ్బుకణాభిలాషా
త్సారఙ్గ డిమ్భక వరో ఽమ్బుధరా న్తికం తే।
కింతు త్వదీయ ఘనతాసరసత్వలౌల్యా న్నో
చె న్నసన్తి కతి సారసవత్సరాంసి॥౧౭౬॥

నాలిఙ్గితా నవలవఙ్గలతా నవాపి సమ్భావి
తా విటపినః కలకుఞ్జితేన- ఆసాదితా సపది
శావన గీతి రస్యా మాకన్దకోరక ముదీక్ష్య మ
ధువ్రతేన॥౧౭౭॥

నేదం సర స్సరసవారి నవారిజం వా నైత
న్మధూని మధుపా స్సహవాసినో వా। హే
మారవిన్ద వన వాస విలాసభాజో హేహంస
మానసజుష స్తవ మానసేఽపి॥౧౭౮॥

భిన్నా మహాగిరిశిలాః కరజాగ్ర జాగ్ర దు
ద్దామశౌర్యనికరైః కరటిభ్రమేణ। దైవే పరా
చి కరిణా మరిణా తథా పి కుత్రాపి నాస్తి కబలు
హా పిశితస్య లేపః॥౧౭౯॥

భుక్తా మృణాళ పటలీ భవతా నిపీతా న్య
మ్బూని యత్ర నళినాని నిషేవితాని। రే రాజ
హంస వద తస్య సరోరుహస్య కృత్యేన కేన
భవితాసి కృతోపకారః॥౧౮౦॥

భృఙ్గః క్షుధాశు నవకింశుక సంభ్రమేణ
వ్యాజృమ్భమాణ శుక చఞ్చుపుటం ప్రవిష్టః-
ఆశాం విహాయ మధునో వయమైవ స్వమగ్రై
ర్నిగ్గన్తు మిచ్ఛతి పరం పరితప్యమానః॥౧౮౧॥

భోభో సర స్త్వదుదరాన్తరవర్తితస్య త్వ
త్పూర్ణ తాతిపరితోషిత చిత్తవృత్తేః। త్వజ్జీవ నే
న సహ జీవన మస్య నశ్యే స్మినః క్వ జీవతి క
మాశ్రియ తెఽతిదీనః॥౧౮౨॥

మా గర్వ ముద్వహ బిడాల మహీపతీనా
మన్తర్గృహం మణిమయం నిలయో నుమేతి- ప
ట్టాభిషేక సమయె పృథివీపతీనాం బాహ్యస్థిత
స్య కలభస్యహి మణ్డనశ్రీః॥౧౮౩॥

యన్నాదృత స్త్వ మలినా మలినాశయేన
కింతేన చమ్పక విషాద మురీకరోషి। విశ్వాభి
రామ నవనీరద నీలవేషాః కేశాః కుశేశయ
దృశాం కుశలీభవన్తు॥౧౮౪॥

యె వర్ధితాః కరికపోల మదేన భృఙ్గాః ప్రో
త్ఫుల్ల పఙ్కజరజ స్స్వరసీకృతాఙ్గాః। తె సాం
ప్రతం ప్రతిదినం గమయన్తి కాలం నిమ్బేషు
చార్క కుసుమేషుచ దైవయోగాత్॥౧౮౫॥

రెరె శిఖావళ శిఖాభరణాయ బర్హమేకం
దిశేత్యమనయా స్మమ కిం దదాసి। భిల్లాయ

వామచరణం హృదయే నిధాయ నిర్లుఞ్చ్యతే దిశ
సి నిర్దయమథ్యమానః॥౧౮౬॥

వక్రే విధాతరి కథం విపదాం నివృత్తిః
కైవర్త కర్కశకర గ్రహణా చ్చ్యుతోఽపి। జా
లే పున ర్నిపతిత శ్శఫరో వరాక స్త్రిస్త స్త
తోఽపి గళితో గిళితో బకేన॥౧౮౭॥

వాతై ర్విశోషయ విదారయ భీమనాదై
స్సఞ్చూర్ణయ త్వ మథవా కరకాభిఘాతైః।
త్వ ద్వారిబిన్దు పరిపోషిత జీవితస్య నాన్యా గ
తి ర్భవతి వారిద చాతకస్య॥౧౮౮॥

విభ్రమ్య కానన మసౌ దివసావసానే త్వ
య్యేవ షట్పద యువా హృదయం బబన్ధ।
నాతీవచే న్నళిని మానమురీకరోషి కోన్యో
థవా మధులిహో మధునాఽవలమ్బః॥౧౮౯॥

విశ్వాభిరామ గుణగౌరవ గుమ్ఫితానాం
రోషోపి నిర్మలధియాం రమణీయ ఏవ। లోకం
పృణైః పరిమలైః పరిపూరితస్య కాశ్మీరజస్య
కటుతాపి నితాన్తరమ్యా॥౧౯౦॥

శృణ్వన్ పురః పరుషగర్జిత మస్య హన్త
రే పాన్థ విహ్వలమనా న మనాగపి స్యాః। వి
శ్వార్తి వారణ సమర్పిత జీవనోఽయం నాకర్ణి
తః కిము సఖే భవతాఽమ్బువాహః॥౧౯౧॥

శ్యామం వపు ర్వహతు చుమ్బతు సత్ఫలా
ని రమ్యేషు సంచరతు చూతవనా న్తరేషు। పుం
స్కోకిలస్య చరితాని కరోతునామ కాకః కల
ధ్వనివిధౌ స తు కాక ఏవ॥౧౯౨॥

శ్రీమన్ వసన్త భవదభ్యుదయే న వృక్షాః
కేనామ పుష్ప ఫల పల్లవ శాలిన స్స్యుః। అసా
కమప్యతపసాం బదరీతరూణాం భ్రష్టం ఫలం
చిరశిఖా పటలం ప్రలూనమ్॥౧౯౩॥

సత్పూరుషః ఖలు హితాచరణై రమన్ద
మానన్దయ త్యఖిలలోక మనుక్త ఏవ। ఆరాధి
తః కథయ కేన కరై రుదారై రిన్దు ర్వికాసయ
తి కైరవిణీ కులాని॥౧౯౪॥

సన్దర్శయస్వ మధు వైభవ మస్తి యత్తే రే
కున్ద కిం దురభిమాన మురీకరోషి। ఏత న్మ చేత
సి కరోషి సరోజబన్ధుః పుష్పన్ధయేఽపి మయి
సౌరభ మాతనోతి॥౧౯౫॥

సర్వే సదా రసిక సార రసాను మోదా
విద్వజ్జనా స్స్వదపి ప్రతికూలహీనాః। శ్రీమ
ద్వసన్త సమయే పిక వాక్యలుబ్ధాః కిం సర్వదై
వ బలిపుష్ట రసాభిలాషాః॥౧౯౬॥

స్వస్త్యస్తు విద్రుమవనాయ నమో మణి
భ్యః కల్యాణ మావహతు మౌక్తిక శుక్తి మాలా।

ప్రాప్తం మయా సకలమేవ ధనం పరేయుర్ధే
యద్ద్రా రుణైర్జలచరైర్నృపదారితోస్మి॥
ప్రాగ్ధం ధనాని ధనికాత్ప్రతిగృహ్ణతోయ
దాస్యం భజే న్మలినతాం కిమిదం విచిత్రమ్।
గృహ్ణ న్పరార్థమపి వారినిధేః పయోపి మే
ఘాయ మేతి సకలోపి చ కాళిమానమ్॥

హంసోధ్వగశ్రమ మపోహయితుం దినాన్తే
కారణ్డ కాక బక కజ్జలకులం ప్రవిష్టః। మూకో
యమిత్యవహాసన్తి లునన్తి పత్రా న్నీచాశ్ర
యోహి మహతా మవమానహేతుః॥౧౯౯॥

హంసో నభాతి బలిభోజన బృన్దమధ్యే గో
మాయు మణ్డలగతో నవిభాతి సింహః। జాత్యో
నభాతి తురగః ఖరయూథ మధ్యే విద్వా న్న
భాతి పురువశ్చ నిరక్షరేషు॥౨౦౦॥

హాలాహలం ఖలు పిపాసతి కౌతుకేన కా
లానలం పరిచుచుమ్బిషతి ప్రకామమ్। వ్యాళా
ధిపం చ యతతే పరిరబ్ధు మద్ధా యోదుర్జనం
వశయితుం తనుతే మనీషామ్॥౨౦౧॥

హే నీరబిన్దుక సరోజదళాశ్రయేణ ముక్తా
న్విలోభయసి మౌక్తికడమ్బరశ్రీః। ఆదాయ
పాణిషు పరీక్షితు మక్షమ స్త్వం ముక్తాఫలైః
కిమితి మత్సర మాతనోషి॥౨౦౨॥

హే హంస పక్షిప పయ స్సజలం వివేక్తుం
శక్తస్య సంప్రతి మతిః క్వను తే ప్రియాతా।
కాసారవారిణి కళాం పతితాం యదీన్దో
రాదాతు మిచ్ఛసి బిసాఙ్కుర వాఞ్ఛయా
త్వమ్॥౨౦౩॥

మాలినీ.

అయి దళదరవిన్ద స్యన్దమానం మరన్దం తవ
కిమపి లిహన్తో మఞ్జు గుఞ్జన్తు భృఙ్గాః। దిశి
దిశి నిరపేక్షః స్తావకీనం వికృణ్వన్ పరిమళమ
య మన్యో బాన్ధవో గన్ధవాహః॥౨౦౪॥

ఉడుగణ పరివారో నాయకోప్యోషధీనా
మమృతమయ శరీరః కాన్తి యుక్తోపి చన్ద్రః।
భవతి విగతరశ్మి ర్మణ్డలం ప్రాప్య భానోః ప
రసదన నివిష్టః కో లఘుత్వం నయాతి॥౨౦౫॥

గిళితగరళకణ్ఠ శ్శఙ్కరో నీలకణ్ఠః ప్రబలత
ర విషాశీ బర్హిణో నీలకణ్ఠః। అజిరతృణ విస
ర్పత్కీటదర్పాపహారిన్ కలయసి కలవిఙ్క
త్వంచ భో నీలకణ్ఠః॥౨౦౬॥

దవదహన కఠోర జ్వాలమాలా హతా
నాం పరిగళిత లతానాం మ్లాయతాం భూరుహా
ణామ్। అయి జలధర శైల శ్రేణి శృఙ్గేషు తో
యం వితరసి వద కోయం శ్రీమద స్తావకీనః॥

నభసి నిరవలమ్బే సీదతా దీర్ఘకాలం త్వ
దభిముఖ నివిష్టో త్తాన చఞ్చూపుటేన। జలధర
జలధారా దూరత స్తావ దాస్తాం ధ్వనిరపి మ
ధుర స్తై న శ్రుత శ్చాతకేన॥౧౦౯॥

సకలగుణనిధానం మాం విహాయ ద్విరే
ఫాః పరిమళ పరిహీనం హన్త చుమ్బన్తి ధూ
ర్తమ్। ఇతి మనసి విషాదం మా కృథా శ్చమ్ప
కోచ్చై రిహ మధుపసమాజే కో వివేకావకాశః॥

హరినఖర విముక్తా రక్తసిక్తాపి ముక్తాః
పరిణత బదరాణీ త్యాదరేణో పగృహ్య। సపది
సరసి ధౌతాః ప్రత్యభిజ్ఞాయ ముక్తాః పరికిరతి
కిరాతీ హన్త కాన్తార ఏవ॥౧౧౦॥

పఞ్చచామరః.

కరీ బరీభరీతిచే ద్దిశం సరీసరీతి కాం స్థిరీ
చరీ కరీతి చే న్న చఞ్చరీకరీతి కామ్। దరీధరీతి
కేతకం వరీ వరీతి సారసం జరీగృహీతి మఞ్జరీ
నిరీతిరీతి రీదృశీ॥౧౧౧॥

శిఖరిణీ.

అపారః పాథోధిః పులినపదవీ యోజనశతం
నిరాలమ్బో మార్గో వియతి బత శూన్యా దశ
దిశః। ఇతి వాయం కీరః కతిచన పదాన్యేవ

గగనే మహు ర్భ్రామ్యన్ భ్రామ్యన్ పతిత
గుణవృత్తే నిపతతి॥౧౧౨॥

అహో హా రాత్రిం కూజం స్త్వమితి గళశోషం
కిమయసే తవ భ్రాతః ప్రాప్యం పరభృతక
కించి త్కిం నలయమ్। పరీక్షాపూర్వం కిం వి
తరతి రసాలః ఫలమయం పికః కాకః పాంథః
కపిరపిచ సర్వేపి సదృశాః॥౧౧౩॥

ఇయత్యాం సంపత్త్యా వపిచ సలిలానాం త్వ
మధునా న తృష్ణా మార్తానాం హారసి యది
కాసార సహస్రా। నిదాఘె చణ్డాంశౌ కిరతి
పరితో ఙ్గారనికరం కృశీభూతః కేషాం మహాహా
వరిహార్తాసి ఖలు తామ్॥౧౧౪॥

ఉపానీతం దూరా త్పరిమళ ముపాఘ్రాయ
మరుతా సమాయాసీ దస్మి న్మధుర మధులో
భా న్మధుకరః।వరం దూరే లాభః కుపితఫణి
న శ్చన్దన తరోః పున ర్జీవం యాయా ద్యది
తదిహా లాభోయ మతులః॥౧౧౫॥

కపిత్వే వాదిత్వం కనక కుసుమె సౌరభగు
ణో ధనిత్వే దాతృత్వం విమలరుఫలె స్వాదు
రసతా।కులీనే సౌజన్యం కువలయద ళె రాగరచ
నా నరేన్ద్రే విద్వత్తా పరభృతముఖె మాను
మవచః॥౧౧౬॥

జగత్ప్రాణే ప్రౌఢే నికట ముపయాతే సతి హంతా ద్విసమాః ఆమ్రాద్యాః శ్యామకపికవచశ్చాటుపటవః। సురాఘ్రాణం కణ్ఠే వహంతి న నతే తాళహంతకే సుదర్శ్యాస్తే తస్మిన్ ధృతి రిహ పునః కాచ మహాంతమ్॥౨౧౭॥

త్రిపాశ్యామా జమ్బూ ర్దళితహృదయం దాడిమఫలం సశూలం సంధత్తే హృదయ మభిమానేన పనసః। భయా దస్త్రాయం తరుశిఖరజంలాఙ్గలిఫలం సముద్భూతే చూతే జగతి ఫలరాజే ప్రసరతి॥౨౧౮॥

దధానః ప్రేమాణం తరుషు సమభావేన విపులాం న మాలాకారోఽసౌ వకృత కరుణాం బాలవకులే। అయంతు ప్రాగుద్యత్కుసుమనికరాణాం పరిమళై ర్దిగన్తా నాతేనే మధుపకుల ఝుంకార భరితాన్॥౨౧౯॥

దిగన్తే శ్రూయన్తే మదమలినగణ్డాః కరటినః కరిణ్యః కారుణ్యాస్పద మసమశీలాః ఖలు మృగాః। ఇదానీం లోకేఽస్మి న్ననుపమశిఖానాం పున రయం నఖానాం పాణ్డిత్యం ప్రకటయతు కస్మిన్ మృగపతిః॥౨౨౦॥

న చేత శ్చమ్పేయ స్తబక నికురుమ్బైభిరమతే సముత్కణ్ఠా కాచిన్న చ పికచపున్నాగ

ముకుళే। న మల్లీవల్లీనామపి మధుని వాఞ్ఛా మధులిహ స్సమాఘ్రాయ త్యక్తో యదవధి లవఙ్గీపరిమళః॥౨౨౧॥

న తాదృక్కర్పూరే న చ మలయజే నో మృగమదే ఫలే వా పుష్పే వా త్వయి వసతి యాదృక్పరిమళః। పరం త్వేకో దోషః ఫలపరిణతౌ చూత నితరాం పికే వా కాకే వా గురులఘువిశేషో న గణితః॥౨౨౨॥

న యత్ర స్థేమానం దధు రతిభయభ్రాన్తనయనా గళద్దానోద్రేకభ్రమదళికదమ్బాః కరటినః। లుఠన్ముక్తాభారే భవతి పరలోకం గతవతో హరే రద్య ద్వారే శివశివ శివానాం కలకలః॥౨౨౩॥

నిధానం రత్నానాం నిధి రమృతలక్ష్మీస్నపయసా మితః ప్రీత స్త్వైతే హరి రితి భజామో జలనిధిమ్। కథం వా జానీమ స్త్వరకమఠపాఠీనమకర గ్రాహా గ్రాహోత్స్యగ్ర క్రకచ వికచా వాన్తరభయమ్॥౨౨౪॥

నిసర్గా దారామే తరుకులసమారోపసుకృతీ కృతీ మాలాకారో బకుళమపి కుత్రాపి నిదధే। ఇదం కో జానీతే యదయ మపి కోణాన్తరగతో జగజ్జాలం చక్రే కుసుమభరసౌర

భ్య భరితమ్॥౨౩౫॥

పటుతో౹టీ కోటీ ఘటిత ఫణిరాజన్య శిర
సః పతఙ్గానాం పత్యు ర్గగనతల జఙ్ఘాలగరుతః। ద
రిద్ర గ్రామీణ స్థవిర శబర చ్ఛిన్న పటల చ్ఛటా
గ్రెజాగ్రచ్ఛి న్నశకశిశుకైః కః పరిభవః॥౨౩౬॥

పరార్థవ్యాసఙ్గా దుపజహ దథ స్వార్థపగ
తా మభేదైకత్వం యో వహతి గుణభూ తేషు
సతతమ్। స్వభావా ద్యస్యాన్తః స్ఫురతి లలితో
దాత్తమహిమా సమర్థో యోనిత్యం స జయతి
తరాం కోఽపి పురుషః॥౨౩౭॥

పిబ స్తన్యం పోత త్వమిహ మదద న్తావశధి
యా దృగన్తా నాథ త్సై కిమితి హరిద న్తేషు పరు
షాన్। త్రియాణాం లోకానామపి హృదయ
తాపం పరిహర న్నయం ధీరం ధీరం ధ్వనతి
నవనీరో జలధరః॥౨౩౮॥

పురో గీర్వాణానాం నిజభుజ బలాహోపా
పురుషికా మహోపా కారం కారం పురభిది శ
రం సమ్ముఖయతః। స్వ మస్య స్వర్బాలా న
యన సుమమా లార్చనపదం వపు స్సద్యః ఫా
లా నలభసిత జాలాస్పద మభూత్॥౨౩౯॥

భ్రమ స్వైరం భ్రాన్త ర్భ్రమర పత యా
ధీషు బహుళో మధూళీ మన్విష్యన్ కుముదవ

నవీథీషు విచర। వసన్తే ప్రారమ్భస్ఫురిత మధు సమ్భార భరితో నతే విస్మర్తవ్యః క్వచన సహాకార వ్యతికరః॥౨౩౦॥

మధూకే మాధ్వీకం పిబసి శతపత్రేఽభిరమసే మధూళీ పాళీభి ర్మధుప సహకారేపి రమసే। వసన్తే వాసన్తీ మధు మధుర మశ్నాసి బహుశో దురావేశోఽయ న్తే తదపి కుటజే యద్విహరసే॥౨౩౧॥

వనాన్తేః ఖేలన్తీ శశకశిశు [illegible]లోక్య చకితా భుజప్రాన్తం భర్తు ర్భజతి భయహర్తు స్సపది యా। అహో సేయం సీతా దశవదన నీతా హలధరైః పరీతా రక్షోభి శ్శ్రయతి వివశా కామపి దశామ్॥౨౩౨॥

విశాలం శాల్మల్యా నయనసుభగం వీక్ష్య కుసుమం శుకస్యాసీ ద్బుద్ధిః ఫలమపి భవే దస్య సదృశమ్। ఇతి ధ్యాయ న్నాస్తే ఫలమపిచ దైవా త్పరిణతం విపాకే తూలోఽన్త స్సపది మరుతా సోఽప్యపహృతః॥౨౩౩॥

శ్రితో వా సామ్భోజే త్రిదశసరిదమ్భోజకుహరే హరే ర్నాభీపద్మే మధు మధుకరో యఃకిల పపౌ। స దైవా దున్మీల త్తపనకర తాప వ్యతికరా ద్వృధా సంప్రత్యవిబ్భ్య త్యహ

హా మరుభూమహో విలుఠతి॥౨౩౪॥

సముత్పత్తి స్స్వచ్ఛే సరసి హరిహస్తే ని
వసనం నినాదః పద్మాయా స్సురహృన్నయహా
రీ పరిమళః। గుణై రేతై రన్యై రపిచ లలిత
స్యాంబుజ తవ ద్విజోత్తంసే హంసే యదిర
తి రతీ వోన్నతి రియమ్॥౨౩౫॥

స్థితిం నారే దధ్యాః క్షణమపి మదాన్ధేక్ష
ణ సఖే గజశ్రేణీనాథ త్వమిహ జటిలాయాం
వనభువి। అసౌ కుమ్భిభ్రాన్త్యా ఖరనఖర విద్రా
విత మహా గురుగ్రావగ్రామ స్స్వపితి గిరిగ
ర్భే హరిపతిః॥౨౩౬॥

హుతాశజ్వాలాభే స్థితవతి రవావద్రిశిఖ
రే పిపాసు స్తాధ్వేకం ప్రవిశతి సరోజం మధు
కరః। తదన్త స్సంరోధం నగణయతి సద్యాస
మయజం నచార్త స్స్వాపాయం విమృశతి ఫలై
కాన్తరసికః॥౨౩౭॥

పృథ్వీ

నిషీదతు శిరీషకే చరతు వా కదమ్బే చి
రం సముత్పతతు పఙ్కజే కురవకే కరోతు స్థి
తిమ్। దినం నయతు కున్దకే నను రసాల శాల
క్రమా న్న విస్మరతి కేవలం తవ గుణా నసౌ

షట్పదః॥౩౮॥

పురన్దరపురె పురా రుచిరకాననె నన్దనె నిపీయ మధురం మధు ప్రకటితాదరో ఽభవత్। పరిశుష్కగళతాలుకో గళిత మఞ్జులాలాపక స్స ఏవ మధుపోఽధునా బదరికారసం కాఙ్క్షతి॥౩౯॥

పురా సరసి మానసె వికచసార సాళి స్ఖలత్పరాగసురభీకృతె పయసి యస్య యాతం వయః। స పల్వలజలెఽధునా మి[illegible]దనెక భేకాకులె మరాళకులనాయకః కథయ రె కథం వర్తతామ్॥౪౦॥

ప్రసీదతు పయోద తె హృదయ మాశ్రితె చాతకె యదస్య త ఇమె గుణాః పున రనన్యసాధారణాః। న నీచజన యాచనం న శరణాన్తరాలోచనం న గౌరవ విమోచనం న నిజదుర్దశా సూచనమ్॥౪౧॥

రసాల తవ మాధురీ ప్రథితసత్ఫలం పక్షిణశ్చరన్తి నహి తె యశః ప్రకటయన్తి కాష్ఠాసు తె। పికస్తు నవపల్లవగ్రసన మెవ కుర్వన్ స్వరైః ప్రకాశయతి దిక్షు తె మృదుల పఞ్చమాఖ్యై ర్యశః॥౪౨॥

మన్దాక్రాన్తా.

ఏణశ్రేణీ శశకనివహా శ్శల్యకానాం సమూ
హాః కేకివ్యూహా శ్శ్రయతి వసతిం యత్ర కు
త్రాపి కుఞ్జే। సోఽయం ధన్యః కలయ సుకృతీ
పాదపోభ్రంలిహాగ్రో ర్యస్య చ్ఛాయా మయ
మనుసరే దాతపార్తః కరీన్ద్రః॥౨౪౩॥

ఏణాక్షీణాం వరకుచతటే చన్దనామోదర
మ్యే యస్యైకాన్తం విలసిత మభూ న్మౌక్తికా
నాం కలాపైః। సోఽయం గుఞ్జా సుఫలవలితో
దైవయోగా దిదానీం భిల్లీకణ్ఠే మరకతమణే
శా మవస్థాం గతోఽసి॥౨౪౪॥

గన్ధాఢ్యా సా జగతి విదితా కేతకీ స్వర్ణ
వర్ణా పద్మభ్రాన్త్యా రసికమధుపః పుష్పమ
ధ్యే పపాత। అన్ధీభూతః కుసుమరజసా కణ్ట
కై శ్ఛిన్నపక్షః స్థాతుం గన్తుం కథమపి సఖే నై
వ సోఢుం సమర్థః॥౨౪౫॥

తోయై రల్పైరపి కరుణయా భీమభానౌ ని
దాఘే మాలాకార వ్యరచి భవతా యా తరో
రస్య పుష్టిః। సా కిం శక్యా జనయితు మిహ
ప్రావృషేణ్యేన వారాం ధారా సారానపి వి
కిరతా విశ్వతో వారిదేన॥౨౪౬॥

మాగాః ఖేదం కమల కిరణై రేషసర్వే
స్ఫురద్భిః ప్రాలేయాంశు ర్యదిహ కుముదా
మోద మావిష్కరోతి। నానుగ్రాహ్యం య
దసి మహతా మీదృశా నామయం తే మన్యే
కాలా దిహ పరిణతః ప్రాక్తనో దుర్విపాకః॥

యాసాం దృష్ట్వా నయనసుభగం వజ్గవా
రాజ్ఞనానాం ధైర్య త్యాగః పరమకృతిభిః కృష్ణ
సారై రకారి। తాసామేవ స్తనయుగజితాః కు
మ్భిన స్సన్తి మత్తాః ప్రాయో ప్యుగ్రాః పరిభవ
విధా నాభిమానం విధత్తే॥ ౨౪౯॥

సూక్ష్మీభూయ స్వయమపి పరానన్దనశ్చన్ద
నద్రు ర్గన్ధై ర్దత్తే రస మనుదినం దత్త ఘాసాను
రూపమ్। హత్వా మాత్రా రుదయ మయ తే
హా స్వయం వృశ్చికాది శ్కృత్వా ప్యన్నం వ
మయతి నృణాం మక్షికా కుక్షిగామి॥ ౨౪౮॥

హారిణీ.

మధు నవసుధాం స్వాదంస్వాదంనిపాయ్య
నిరన్తరం నిశినిశి నిజక్రోడే క్రీడన్ యయాసి
నిమీలితః। స్మరసి కిముతా మేతా మద్య త్వదే
కపరాయణాం భ్రమర నళినీం దిక్షు భ్రామ్య
ల్లతాశత లమ్పటః॥ ౨౫౦॥

శార్దూలవిక్రీడితమ్.

అన్యార్థం కియతీ రువాహ మహతీ ర్మర్యా
దిభి ర్మర్యథా మర్యాదా మతివర్తతే న కతి
భి ర్వాత్యాభి రత్యాకులః। కుక్షౌ క్షోణిభృతో
బిభర్తి పయసా పుష్ణాతి లోకత్రయం తేనై
వాంబునిధే ర్మహత్త్వ మధికం వర్ణ్యేత సర్వో
పరి॥ ౨౫౧॥

అన్యే తే విహగాః పయోద పురతో ధా
వన్తి తృష్ణాతురా వాపీకూపతటాక సాగరస
రిత్తోయేషు బద్ధాదరాః। చిత్రం పశ్య య ఏవ
చాతకశిశు శ్శుష్కోష్ఠకణ్ఠోఽపి స న్నాన్యం
పశ్యతి నోపసర్పతి న చ ప్రస్తౌతి నోద్గాయతి॥

ఆఘ్రాతం పరిచుమ్బితం ముహు రహో
లీఢం పున శ్చర్వితం విక్షిప్తం భువి నీరసేన మ
నసా తత్ర వ్యథాం మాకృథాః। హేమాణిక్య
తదేతదేవ కుశలం యద్వానరే ణామునా చా
త్రస్సార నిరీక్షణ వ్యసనినా చూర్ణీకృతం నా
శ్మనా॥ ౨౫౩॥

ఆమూలాగ్ర నిబద్ధ కణ్టకతను స్నిగ్ధ పు
ష్పోద్గమ శ్ఛాయాన శ్రమహారిణీ న చ ఫలం
క్షుత్క్షామసంతర్పణమ్। బర్బూర ద్రుమ సాధు

సంగరహితః పన్థాన మార్గ్రమసి త్వన్యేషాం ఫలశాఖినాం ఫలవతాం గుర్వీంవృత్తి ర్జాయసే॥

ఆయాన్తి త్వరితా గభీర సరితాం కూలేషు భూమీరుహాం మూలే య త్పథికా నిదాఘ మథితాః కృత్యం తదేషాం పరమ్। సత్త్వష్వె రధివాసనం నిబిడయా యచ్ఛాయయా పాలనం యస్మాస్సై రుపజీవనం చ పవనైః కృత్యం త దుర్వీరుహామ్॥౨౫౫॥

ఆరామాధిపతి ర్వివేకవికలో మానం రసా నీరసా వాత్యాభిః కలుషీకృతా దశదిశ శ్చణ్డాతపో దుస్సహః। ఏవం ధన్వని చమ్పకస్య సకలె సంహార హేతావపి త్వం సిఞ్చ న్నమృతేన తోయద కుతోఽప్యాపిష్కృతో వేధసా॥౨౫౬॥

ఆస్తాం గాఢతరాను శీలనవిధి స్సం స్పర్శనం దూరత స్సమ్భాషా విషయీకృతో న మనసా గక్ష్ణోః పదమ్ప్రాపితః। కింబ్రూమ స్సహకార తావక గుణా నస్మాదృశై ర్దుర్లభా న్సౌరభ్యాణ యదత్వగాన్ ముహు రహో ప్రీణాసి దూరాదపి॥౨౫౭॥

ఆస్వాద్యాత్ర మధూని షట్పద ముద స్మాగాః కదమ్బాఙ్కురె మాకన్దస్య పికా స్ప్రితా

రితవతో మూర్ధ్నాన మధ్యాసితః। ప్రత్యాసన్న
తమే పికేఽపి భవతే యేనార్పితా తాదృశీ
మాధ్వీ తస్య వివేకవిచ్యుతి రియం సాద్గుణ్య మే
తన్న తే॥౨౪౮॥

ఆస్వాద్యైవ కషాయ మఙ్కుర మురు ప్రే
మానుబద్ధాశయో మాకన్దస్య యశాంసి కో
కిలయువా నిర్మాతిదిగ్భిత్తిషు। మాధ్వీకాని నిపీ
యతస్య మధుపా స్తత్రైవ గుఞ్జన్త్యహో క్రో
బ్రూయా దసతాం సతాం ద్విజనుషాం మర్మా
తిగం చేష్టితమ్॥౨౪౯॥

ఉచ్చై రేవతరుః ఫలంచ విపులం దృష్ట్వైవపి
హృష్టః శుకశ్శాలె రాస్యగతం నీరస్య కణి
శం తన్నారికేళం గతః। తత్రారుహ్య బుభుక్షి
తేన మనసా యత్నైకృతే భేదనేఽప్యాశా
తస్య న కేవలంవిఫలితా చఞ్చూర్వితా చూర్ణి
తామ్॥ ౨౫౦॥

ఉచ్చైస్త్వద్వయసాచ శాల్మలితరో ని
స్సార మాగామదం మాకన్దస్య నవస్య నా
స్య విపినే జానాసిమానంగుణాన్। ఏతస్యైవ
వనే వనే పరభృతాః పాదాతికాః కాననే
మాధ్వీక ద్రవమార్ద్రికా మధులిహో గాయ
న్తి గాఢం యశః॥౨౫౧॥

ఉత్ఖాతాన్ ప్రతిరోపయన్ కుసుమితాం
శ్చిన్వ ల్లఘూన్వర్ధయ న్నత్యుచ్చాన్నమయన్
పృథూంశ్చలఘయ న్విశ్లేషయన్ సంయుతాన్।
పక్వాన్ కణ్టకినో బహి ర్నియమయన్ సం
రోపితా న్పాలయన్ మాలాకార ఇవ ప్రయో
గసమయే రాజా చిరంజీవతి॥ ౨౬౨॥

ఉత్తంసాయ సఖే మయూర భవత స్తాపి
చ్ఛ పిఞ్ఛాభరా దేకం చన్ద్రక మర్పయే త్యను
సృతో దత్తే నరోమా ప్యసౌ। వ్యాధాస్తు ప్రస
భం నిరుధ్య చరణై రాపీడ్య హిత్వా ఘృణా
మాదాయాస్య కలాప మఙ్గణభువ స్సంమార్జ
నం తన్వతే॥ ౨౬౩॥

ఉత్తుఙ్గై స్తరుభిః కిమేవ మఫలై రాకాశసం
స్పర్శిభి ర్ధన్యోసౌ నితరా ముశీర విటపీ నద్యా
స్తటే తిష్ఠతి। ఏవం యః కృతబుద్ధి రుద్ధతతరా
ద్వ్యాలోలవీచీవశా న్మజ్జన్తం జన ముద్ధరామి
సహసా తేనైవ మజ్జా మ్యహమ్॥ ౨౬౪॥

ఏక స్త్వం మరు భూరుహ ప్రవితతై శ్శా
ఖాశతై రఞ్చితైః పుష్య త్పుష్పలతాన్వితై ర
మృదితై ర్జిఙ్గా స్సహస్రం సమాః। అశ్రా
న్తం శ్రమలబ్ధపాన్థజనతా సర్వార్థ నిర్వాహ
ణం కస్త్వా సాత్త్విక మన్తరేణ భువనే నిర్మాతు ధ

ష్మాశయః॥౧౬౫॥

ఏకస్మిన్నజని రావయో స్సమజని స్వచ్ఛస
రోవారిణి భ్రాన్తః కిఞ్చ సహైవ కానిచి ద
హాన్యత్ర వ్యతీతాని నో। లబ్ధం తామరస త్వ
యా మృగదృశాం కర్ణావతంసాస్పదం త్రైవా
హం విలుఠామి పామర వధూ పాదాహతే పా
థసి॥౧౬౬॥

ఏకో విశ్వసతాం హరామ్యపఘృణః ప్రా
ణా నహం ప్రాణినా మిత్యేవం పరిచిన్త్య
మా స్మ మనసి వ్యాధానుతాపం కృథాః। భూ
పానాం భవనేషు కించ విమలక్షేత్రేషు గూ
ఢాశయాః సాధూనా మరయో వసన్తి కతి
న త్వ త్తుల్యకక్ష్యాః ఖలాః॥౧౬౭॥

ఏణాద్యాః పశవః కిరాతపరివత్స్నేహాద్
గుణగ్రాహిణీ సంచారోఽత్ర న నాగరస్య వి
షయా చ్ఛన్నం మునీనాం మనః। ధూమే
నాపి సుగన్ధినాత్ర విపినే దిక్చక్రమామోదయ
న్నామూలం పరిదహ్యతే తరు రసౌ కస్మై కిమా
చక్ష్మహే॥౧౬౮॥

ఏతస్మిన్ మలయాచలే బహువిధైః కిం తై
రకించిత్కరైః కాకోలూక కపోత కుక్కుట

గ్నైరేకోఽపి పార్శ్వస్థితః। కేకీ కూజతి చ
త్తదా విగళిత వ్యాళావళీ బన్ధన స్సైవ్యస్యాస్య
దిహ సర్వలోకమనసా మానన్దన శ్ఛన్దనః॥

ఔదార్యం భువనత్రయేఽపి విదితం శంభూ
తిరమ్భోనిధే ర్వ్యాసో నన్దనకాననే పరిమళో
గీర్వాణచేతోహరః। ఏవం దాతృగణా ద్గు
ణా స్సురతరో స్సర్వేఽపి లోకోత్తరా స్సన్తి
దర్థి ప్రవరార్థితార్పణ విధా నైకో వివేకో
యది॥ ౨౬౦॥

కస్త్వం లోహితలోచనాస్యచరణో హం
సః కుతో మానసా త్కింతత్రాస్తి సువర్ణపఙ్క
జవనా న్యమ్బు సుధాసన్నిభమ్। తత్తీరం నవ
రత్న ఖణ్డ ఖచితం కల్పద్రుమాలఙ్కృతం క
మ్బూకాః కిము సన్తి నేతిచ బకై రాకర్ణ్య హీ
హీకృతమ్॥ ౨౬౧॥

కస్మా దిన్దు రసౌ ధినోతి జగతీం పీయూష
గర్భైః కరైః కస్మా ద్వా జలధారయైవ ధ
రణీం ధారాధర స్సిఞ్చతి। భ్రామం భ్రామ
మయం చ నన్దయతి వా కస్మా త్త్రిలోకీం రవి
స్సాధూనాం హి పరోపకారకరణే నో విక్ష్య
పేక్షం మనః॥ ౨౬౨॥

కాన్తి స్తే కనకాచల ప్రతినిధిః కాన్తా శచ

స్పర్ధి తే సౌభాగ్యం క్షితిపాల దర్శన విధౌ త్వ
త్పూర్వకం దర్శనమ్। సౌరభ్యం సకలాతిశా
యి భవతో జమ్బీర కిం బ్రూమహే కర్పూర
ప్రతికూలతా యది న తే త్వయ్యేవ సర్వే గు
ణాః॥ ౨౭౩॥

కిం కేకీవ శిఖణ్డమణ్డితతను శ్శారీవ కిం సు
స్వరః కింవా హంస శకున్త బాలపికవ త్క
ర్ణామృతం స్యన్దతే। కాకః కేన గుణేన కాఞ్చన
మయే సంస్థాపితః పఞ్జరే కిం వా హంస ఇ
వాఙ్గ కున్దధవళః కిం కీరవ త్పాఠకః॥ ౨౭౪॥

కిం జాతోసి చతుష్పథే ఘనతరం ఛన్నోసి
కిం ఛాయయా ఛన్నశ్చే త్ఫలితోసి కిం ఫల
భరైఃపూర్ణోసి కిం సర్వదా। హే సద్వృక్ష స
హస్వ సంప్రతి శిఖాశాఖాశతాకర్షణ క్షోభో
త్పాటన భఞ్జనాది జనితం స్వైరేవ దుశ్చేష్టి
తైః॥ ౨౭౫॥

కీరాః పక్వఫలాశయా మధులిహ స్సౌరభ్య
లాభాశయా హంసాః పద్మవనాశయా బలి
భుజో గృధ్రాశ్చ మాంసాశయా। దూరా దు
న్నత పుష్పభారనిచయ భ్రాన్త్యా సమాకర్షితా
కేకే శాల్మలిపాదప ప్రతిదినం కో న త్వయా వ
ఞ్చితః॥ ౨౭౬॥

క్రుద్ధోలూక నఖ ప్రపాత విగళత్పత్రా అపి
స్వాశ్రయం మే మోజ్ఝన్తి పురీష పుష్టవపుష
స్తే కేచి దన్యే ద్విజాః। యేతు స్వచ్ఛతరఙ్గిణీ
బిసలవ ల్లేశేషు సంవర్ధితా గఙ్గా నీరమపి త్యజ
న్తి కలుషం తే రాజహంసా అమీ॥ ౨౬౬॥

గర్జ న్నమ్బు దదాతి తచ్చ కణికారూపేణ
యత్రి క్వచి త్కాల్పిత్తతయా ప్రిదానసమ
యే నైల్యం విధత్తే తనౌ। పశ్చాచ్చాపణ్డురతా
ముపైతి లఘుతా మభ్యేతి భూయ స్తరాం పీర
శ్రీప్రిభురత్న శేఖరమణే దాతా కిగ్యా న్వా
రిదః ॥ ౨౬౭ ॥

గ్రావా ణోమణయో హరి ర్జలచరో లక్ష్మీః
పయో మానుషీ ముక్తౌఘ స్సికతాః ప్రవాళలతి
కా శ్శైవాల మమ్భ స్సుధా। తీరే కల్పమహీరు
హాః కిమపరం నామ్నాపి చామ్భోనిధి ర్ద్వారే
కర్ణరసాయనం నికటత స్తృష్ణాపి నో శామ్యతి॥

గ్రీష్మే భీష్మతరైః కరై ర్దినకృతా దగ్ధోపి
య శ్చాతక స్త్వాం ధ్యాయన్ ఘనవాసరాన్
కథమపి ద్రాఘీయసో నీతవాన్। దైవా ల్లోచన
గోచరేణ భవతా తస్మి న్నిదానీం యది స్వీ
చక్రే కరకా నిపాతన కృపా త త్కం ప్రతి
బ్రూమహే ॥ ౨౭౦॥

ఘోణ్ణా ఖణ్డలినీ ప్రకామ విషమం కా
న్తార మన్తర్వనం గాహం గాహ మరాళ
కణ్టక ముఖచ్ఛిన్నాఙ్గ కేశామ్బరః। కృచ్ఛ్రా
దభ్యాగమద్ద్రి వృత్తి మధికక్షు త్సైవ్యవృక్షాశ
యా హన్త ప్రాదురభూ ద్విపాకుల ఫలః కిమ్పా
క ఏవాన్తతః॥౨౮౧॥

ఛాయాభి ర్నిబిడాభి రాభి రభితః పుష్పై
ష్ప్రసూనోత్కరా దున్మీలద్భి రనుత్తమైః పరిమళై
స్స్నిగ్ధైశ్చ ముగ్ధైర్దళైః। మన్దస్పన్దవతా శివే
న మరుతా సంశీలితా శ్చే దిహ క్లాన్తిం పాన్థ
జనా స్త్యజన్తి సరస స్తీరేఽప్యలం మజ్జనైః॥

ఛేద శ్చన్దనచూతచమ్పకవనే రక్షా కరీర
ద్రుమే హింసా హంస మయూర కోకిలకులే
కాకేషు లీలా రతిః। మాతఙ్గా త్ఖరవిక్రయ స్స
మతులా కర్పూర కార్పాసయో రేషా యత్ర
విచారణా గుణగణో దేశాయ తస్మైనమః॥౨౮౩॥

జన్మ క్షీరమహార్ణవే సహాభవ శ్శ్రీపారి
జాతాదయో బిమ్బం యస్య సుధామయం త్రి
భువనాధీశస్య మూర్ధ్ని స్థితిః। వృత్తి ర్యస్య చ
రాచర ప్రియతమా తస్యోదయె కేవలం సంకో
చః కమలస్య దుష్కృతి రసౌ విద్మో న తా

రాధిపః ॥ ౨౪॥

జాతం ప్రాభవ మద్య తే విధివశా త్తి-
ఛ త్త్రద ప్యన్తతో ఝఞ్ఝామారుత మాస మా
త్ర మథవా మాస ద్వయం స్థాస్యసి। ఏతస్మి
న్వనవాటికాః కతి కతి వ్యర్థం త్వయోత్పాటి
తా హా వాప్యః కతి శోషితాః కతి దిశో ధూళీ
భి రుద్ధూళితాః ॥ ౨౫ ॥

జానన్త్యేవ సదా చకోర నికరా మాధుర్య
లుబ్ధాన్తరా దుగ్ధాబ్ధిస్వగ భూధకేన్ద్రి బలభి న్న
త్రైథ మాన్యాశృతైః। చన్ద్రిస్యోత్తమ మాధురీ
ధురధురర్ధారా సుధారోచిషాం మాధుర్యం కి
ము పజ్కలగ్న హృదయా జానన్తి భేకాధ
మాః॥ ౨౬॥

జ్ఞాతా త్వన్మృదుశబ్దతా సువిదితం మిత్రా
ముకూల్యంచ తే సన్త్రాతా శ్శబరాశ్రయాశ్చ
బహవః ప్రాబల్యకాలే తవ। త్వత్సంపత్తిఘనం
దినం హి సుదినం పాథోద కిం బ్రూమహే
సౌజన్యం ప్రకటీకృతం హి భవతో హంసైర్వి
గాళ్ళాశనైః॥ ౨౭॥

తాపో నాపగత స్తృషాపి న కృశా ధూతా
న ధూళీ తనో ర్న స్వచ్ఛన్ద మకారి కజ్జకభయః
కానామ కేళీకథా। దూరోత్సలప్మకరేణ పద్మ

పతినా స్పృష్టా నహ పద్మినీ ప్రారబ్ధో మధు
పై రణరణక ముఖో ఝఙ్కార కోలాహ
లః ॥ ౨౮౮ ॥

తూష్ణీం తిష్ఠ చకోర సంహర గిర స్త్వం కీ
ర పారావత త్వద్వాచో విరమన్తు బర్హిణ భ
వ తర్ణో ఽపి విశ్రామ్యతు। ఏత న్మ్లానతన
చూతపల్లవ దళ గ్రాసోల్లస న్మఞ్జుల వ్యా
హారః కలకణ్ఠ ఏష కిరతి శ్రోత్రే సుధా శీక
రాన్ ॥ ౨౮౯ ॥

తృష్ణాలోలవిలోచనే కలయతి ప్రాచీం చ
కోరీగణే మౌనం ముఞ్చతి కిఞ్చ కైరవకులే కా
మే ధను ర్ధున్వతి। మానే మానవతీజనస్య సపది
ప్రస్థాతుకామేఽధునా ధాతః కింను విధౌ విధా
తు ముచితో ధారాధరాడమ్బరః ॥ ౨౯౦ ॥

త్వం సామాన్యతరుభ్రమేణ సకల క్షోణీరు
హాత్త్రాపతో మాశ్వైపి కిరాత పాతయ ముధా
మాస్మి న్సహకారం హఠాత్। ఏష శ్లాఘ్యో జన
స్య జీవిత మళి వ్యూహస్య బన్ధు ర్మధో స్సర్వ
స్వం మకరధ్వజస్య విజయామాత్యః పికానాం
గురుః ॥ ౨౯౧ ॥

తల్పే మూర్ధని దుస్సహో దినమణే రుద్దామ
ధామ చ్ఛటా చ్ఛాయాభిః పథికాన్ నిదాఘ

మధిరార్ణ పీతాపి పుష్పైః ఫలైః। ధైర్యం ము
ఞ్చసి నైవ నైవ భవతశ్శాఖా స్సువిస్ఫారితా
స్తేనాశాసుచ తన్యతే తవ యశస్స్తోమ స్స
ముజ్జృమ్భితః॥౯౪॥

సాత్రి వ్యాధశరాః పతన్తి పరితో నైవాత్రి
దావానలో నైవోచ్చావచభీతి రత్రి చపలా
నైవావృతా వాపురా। ఇత్యాలోచ్య కురఙ్గకేన
విహితో నక్షత్రనాథాశ్రియః కో జానాతి
విధి ర్విధాస్యతి పున స్సర్వాభ్య[illegible]త్రపిణమ్॥

నిష్పృష్టం శిశిరేణ ధీవరగణై ర్నిర్మత్స్యని
ష్పూర్మికం వ్యాధై ర్నిర్విహగం నిరమ్బు రవిణా
నిర్నాళకం దన్తిభిః। నిశ్శాలూర మకారి సూ
కరగణై ర్నామైకమాత్రం సరో హే పాథోద
పరోపకారక పయోదానేన మాం పూరయ॥

నీరా న్నిర్మలతో జని ర్మధుగతా రామా
ముఖస్పర్ధినీ వాసో యస్య హరేః కరే పరిమ
ళో గీర్వాణ చేతోహరః। సర్వం స్వం త
దహో మహాకవిగిరాం కామస్య చామ్భోరు
హ త్వం చేత్ప్రీతి మురీకరోషి మధుపే త
త్త్వాం కః ప్రాచక్ష్మహే॥౯౫॥

కో మన్యే తృణబన్ధనం హత మిదం నై
వాఙ్కుశోద్ఘట్టనం పృష్ఠారోహణ తాడనా

స్ఫురితభవం నైవాన్యదేశాగమమ్। చిత్తే మేఽజని హన్త చేతసి పరం స్మృత్వా చ యూథం వనే సింహత్రాసిత భీత భీరుకలభం కస్యాన్తికం సంశ్రయేత్ ॥౪౯౬॥

పూర్వం కల్పతరు ప్రసూనమదిరాస్వాదన మేదస్వినీ దివ్యా ద్దివ్యతరఙ్గిణీ కమలినీ ప్రేఙ్ఖోలికా ఖేలినీ। దైవాదద్య మహీతలే మధుకరీ విష్వవ పుష్పచ్ఛయా భ్రామ్యన్తీ కృకలాస వక్త్రాక్షహారం హా హన్త నంగాహతే॥౪౯౭॥

పోతో దుస్తరవారిరాశితరణే దీపోన్ధకారాగమే నిర్వాతే వ్యజనం మదాన్ధకరిణాం దర్పోపశాన్త్యై సృణిః। ఇత్థం తద్విపమార్థతాం శమయితుం బుద్ధ్యా జనైశ్శక్యతే మన్యే దుర్జనచిత్తవృత్తిహరణే ధాతాపి భగ్నోద్యమః॥౪౯౮॥

పౌలోమీపతికాననే విలసతాం మన్దార భూమీరుహాం యేనాఘ్రాయ సముజ్ఝితాని కుసుమాన్యాజఘ్రిరే నిర్జరైః। తస్మిన్నద్య మధువ్రతే విధివశాత్ క్షుధ్వీక మాకాఙ్క్షతి త్వంచ దక్షసి లోధ్ర ముఞ్చసి తదా కిం త్వాం ప్రతి బ్రూమహే॥౪౯౯॥

ప్రారమ్భే కుసుమాకరస్య పరితో యస్యో

ల్లస న్మఞ్జరీపుఞ్జే మఞ్జుల గుఞ్జితాని రచయం
స్తానాతనో రుస్సవాన్। తస్మి న్నద్య రసాలశా
ఖిని దశాం దైవా త్కృశా మఞ్చతి త్వంచె
న్మఞ్చసి చఞ్చరీక వినయం నీచ స్త్వదన్యోఽస్తి
కః॥౩౦౦॥

భోభో చూత చిరా దయం మధుకరో విస్మృ
త్య వృత్తిం నిజాం కాచకాఽఽఞ్చన శుద్ధబుద్ధి
రభవ ద్యేన త్వయా పోషితః। తస్మిం స్త్వయ్య
ధునా ముధా విధివశా ద్వ్యఞ్ఛిద్యే సోఽప్యలిః
కాన్తారే ప్రతిపాదపం వద కథం కుక్షిమ్భరి
స్సఞ్చరేత్॥౩౦౧॥

భ్రాతి ర్భ్రామ్య లవఙ్గవల్లిషు పిబ స్వైరం
నవా మ్భోరుహే మాధ్వీం మాధవికామధూని
మధురా ణ్యాకణ్ఠ మాస్వాదయ। కస్మా దావ
తితోఽసి కేతక మిదం యస్మి న్నుదీర్ణం రజో
నేత్రే ఖణ్డతి కణ్టకాః ప్రవితతాః కృన్తన్తి మ
ర్మాణ్యపి ॥౩౦౨॥

భ్రాతి శ్చాతక నీతపవ సరసః కాల స్త్వయా
చె త్సుఖం స్వల్పా న్యేవ దినాని సన్తి విపదో
మానచ్యుతిం మాకృథాః। భూయః కాతర నే
త్రిపాళి సరసః పాతః కి ముద్వీక్ష్యసె లాభ
శ్చఞ్చుపుటోదకం తు భవతో దీర్ఘం మహే ద

ర్యశః॥౩౦౩॥

మార్గే మకరన్ద సీధుమధురే పున్నాగ యాని భ్రమద్భృఙ్గనాద వినోదభాజి వకుళే పుష్పోద్గమామోదిని। అన్యేష్వప్యవనీరుహేషు వరితః ప్రాప్తేషు కాచిల్లతాబాలా కణ్టకితం తరుం శివశివ స్వైరం సమాలిఙ్గతి॥౩౦౪॥

మాద్యత్కుఞ్జర కుమ్భకోటి దళన ప్రోద్యత్కరః కేసరీ దైవాత్కుధ్రి పుళిన్ద సున్దర దరీమాక్రాన్తాం వార్ధకే। తత్రాసహ్య మిదంహి జమ్బుకభయా దూర్ధ్వగర్త సంవర్ధితైః ప్రోత్ఫుల్లైరపి సారమేయ శిశుభి ర్యోద్ధుం సమాహూయతే॥౩౦౫॥

మార్జారో లభతే న మఞ్జుల శుకాలాపైన కౌతూహలం కస్తూరీహరిణస్య సౌరభ భరైస్సింహో న సంతుష్యతి। ప్రీతి ర్నాస్తి మయూర తాణ్డవశతై ర్నాళీకస్య దృష్టై స్సదా వ్యాప్తాయాంభువి సన్తి కేఽపి విరళాస్సన్తో గుణగ్రాహిణః॥౩౦౬॥

మూలం స్థూల మతీవ బన్ధనదృఢం శాఖాశ్శతం మాంసలా వాసో దుర్గమహీధరే తరుపతే కుత్రాపి భీతిస్తవ। ఏకః కింతు మహా గ

యం జనయతి స్వాన్తే మమాధిజ్వరం జ్వాలాభి ర్జ్వలయిత్వేవ న్నకరుణో దావానలో ఘస్మరః॥౩౦౭॥

యద్వక్త్రం ముహు రీక్షసే న ధనినాం బ్రూషే న చాటూ న్మృషా నైషాం గర్వవచ శ్శృణోషి న చ తాన్ ప్రత్యాశయా ధావసి। కాలే బాలతృణాని ఖాదసి సుఖం నిద్రాసి నిద్రాగమే తన్మే బ్రూహి కురఙ్గ కుత్ర భవతా కిం నామ తప్తం తపః॥౩౦౮॥

యస్మిన్ ఖేలతి సర్వతః పరిచలత్కల్లోల కోలాహలై ర్మన్థాద్రి భ్రమణ భ్రమం హృది హరిద్దన్తావళాః పేదిరే। సోఽయం తుఙ్గ తిమిఙ్గిలాఙ్గ కబళీకార క్రియా కోవిదః క్రోడే క్రీడతు కస్య కేళికలహ త్యక్తార్ణవో రాఘవః॥

గ్రీష్మే మయ్యచిరా న్నిదాఘ మిహిర జ్వాలాశతై శ్శుష్కతాం గన్తా కింప్రతి పాన్థ సంతతి రసౌ సంతాపమాలాకులా। ఏవం యస్య నిరన్తరాధిపటలై ర్నిత్యం వపుః క్షీయతే ధన్యం జీవన మస్య మార్గసరసో ధిగ్వారిధీనాం జనుః॥౩౧౦॥

యాతే గ్రీష్మ నుత స్థితే స్థిత ముప ర్యాలోకితే లోకితం యద్వ్యాజిఘ్నో య మాకల

యతే శుద్ధాన్త మధ్యస్థితః। తత్సర్వం మణిభి
త్తి మేత్య భవతా చ్ఛాయాసు కాఙ్క్షీకృతం తస్మి
న్నర్ణసుఖం వికస్వతి గిర స్తూష్ణీం త్వయా స్థీ
యతే ॥౩౧౧॥

యేనానర్గళ బాలకేళి దళిత ప్రత్యగ్ర కా
దమ్బినీ ధారాధోరణి ధౌత సానుషు పురా
శైలేషు లీలాయితమ్। సోఽయం శృఙ్గనిపాత
భగ్న చరణః పార్శ్వస్ఫురద్వైరిణో భిటాఙ్కారైః
కుపితోఽద్య ఖాదతి ముహుః ప్రాణం మృగగ్రా
మణీః ॥౩౧౨॥

యేమీ ఆముకుళోద్గమాత్ప్రతిదినం త్వా
మాశ్రితా షట్పదా స్తే భ్రామ్యన్తి ఫలార్థిభిః
కథమహో దృష్ట్వా న సంభావసే। యే కీ
టాస్తవ దృక్పథం నచ గతా స్తే త్వత్ఫలాభ్య
న్తరే ధిక్త్వాం చూతతరో పరాపర పరిజ్ఞా
నానభిజ్ఞో భవాన్ ॥౩౧౩॥

రే చాఞ్చల్యజుషో మృగా శ్శ్రితనగాం క
ల్లోలమాలాకులా మేతా మమ్బుధికామినీం
వ్యవసితా స్సఙ్గాహితుం వా కథం। అత్రై
వోచ్చల దమ్బునిర్భరమహావర్తైః ససమావర్తి
తో యద్ద్రాగేవ రసాతలం పున రసా యా
తో గజగ్రామణీః ॥౩౧౪॥

రేరే చాతక సావధానమనసా మిత్ర క్షణం శ్రూయతా మమ్భోదా బహవో వసన్తి గగనే సర్వే దినైకకిమాః। కేచి ద్వృష్టిభి రార్ద్రయన్తి ధరణీం కైశ్చిద్వృథాగమ్యతే యం యం పశ్యసి తస్య తస్య పురతో మా బ్రూహి దీనం వచః॥ ౩౧౫॥

లీలాలుణ్ఠిత శారదాపుర మహాసమ్పద్భరాణాం పురో విద్యాసద్మ వినిర్గళ త్కణముషో వల్గన్తి చేత్పామరాః। అద్య శ్వః ఫణినాం శకున్త శిశవో దన్తావళానాం శశా స్సింహానాంచ సుఖేన మూర్ధని పదం న్యస్యన్తి సాలావృకాః॥ ౩౧౬॥

లూనం మత్తగజైః కియ త్కియదపి చ్ఛిన్నం తుషారార్దితై శ్శిష్టం గ్రీష్మజ భీష్మ భానుకరణై ర్భస్మీకృతం కాననమ్। ఏషా కోణగతా ముహుః పరిస్ఫూర్తై రామోదయన్తీ దిశో హా కష్టం లలితా లవఙ్గలతికా దావాగ్నినా దహ్యతే॥ ౩౧౭॥

నాపి స్వల్పజలా సరో బిలసమం నీచావగాహా హ్రద స్స్వచ్ఛ స్స్వాదు సుశీతలా త్రిపథగా వైకుణ్ఠపాదాగ్రజా। నీచః క్షారతరో మహాన్ జలనిధి ర్గణ్డూషమాత్రం మునే

స్తన్యాశీఖలు చాతకో జలముచా ముచ్చైః పయో వాఞ్ఛతి॥౩౧౮॥

వైముఖ్యం మృగలాఞ్ఛనస్య మమ నో నిగ్నాతి సర్వవ్యథాం నో దూయె మృగశారికా మధులిహః స్సర్పన్తి యస్యాన్తికమ్। జల్పన్తి మధురాక్షరాణి మధుపశ్రేణీ ధ్వనిచ్ఛద్మనా యత్తాన్తదమ్బ కుముద్వతీ హసతి మాం తస్మైమ న స్తామ్యతి॥౩౧౯॥

శుక్లోవా మలినోఽస్తువా మృగమదః కిం జాత మేతావతా కోఽప్యన్యోఽనవధి శ్చమత్కృతినిధిస్సౌరభ్య మేకో గుణః। యేనాయం స్మరమణ్డ నైకవసతిః ఫాలె కపోలె గళె దోర్మూలె కుచమణ్డలేచ కురుతె సఙ్గం కురఙ్గీదృశామ్॥౩౨౦॥

శేతే యత్ర హరి ర్వసన్తి గిరయో మజ్జన్తి దిగ్దన్తినో మత్స్యా స్సన్తి తిమిఙ్గిలప్రభృతయో గర్భం దధా త్యమ్బుదః। పర్యాయేణ ఖరాంశు శీతకిరణౌ పున్మజ్జతో మజ్జతః పాథ స్తత్రి నసంపిబన్తి యది తే కిం దూషణం వారిధే॥౩౨౧॥

సన్త్యన్యేఽపి ధరాతలె సూత్రభుజ శ్ఛిల్లీషు భిల్లీవధూ పాణిశ్రేణి పురాణ పూగ పవన

షిస్తార, విస్తారితాః। తే సర్వే గజకర్ణతాళయు
గళీవాత్యావితత్యా హతజ్వాలాటజట విటజట
ఘట్టన దళ ద్వాగ్రివా న దావానలః॥ 3౨౨॥

సన్న్యస్యేపి ధరాధరాః క్షితితలే వల్మీక గు
ల్మావళి వ్యాళాభీలసృగాలమర్కట రటద్భల్లూ
క భిల్లాకరాః। తే సర్వే సురధేను సన్తత
సుధా సన్తాన చిన్తామణి స్తోమాకాళ సక్రిన్న
రుద్గణ కన ధామా న హేమాచలః॥ 3౨3॥

సన్నా నావిక ధోరణీర్నిపతితా మధ్యే
జలం క్షేపణీః పన్థాః పర్వతదర్దురో ఘనఘన
చ్ఛన్నశ్చ తారాపథః। భో భో మారుత దుస్త
రో జలనిధిశ్ఛిన్నాచ నౌరద్య న స్త్వం నిర్లజ్జ
యవా తటం గమయవా హాన్తే తవాస్తే ద్వ
యమ్॥ 3౨౪॥

సమ్భ్యాభీ స్తవ మానసే సరసిజ త్వత్సౌర
భైర్వాసితాస్సర్వాః స్తాః కకుభ స్త్రవాయి
పరమో బన్ధుర్వివస్వానపి। త్వం చె దద్య గు
ణానవద్య శిశిరె శీతానిలై శ్శీర్యసి పాపియః
పాపియ ఇదం తదతి పరమం దృష్ట్వా దక్స్ర
ష్టం ఫలమ్॥ 3౨౫॥

సాకం గ్రావగణైర్లుఠన్తి మణయస్తీరె
రరఖిమ్బోపమా నీరే నీరచరైస్సమం స భ

గహాన్నిద్రాతి నారాయణః। ఏవం వీక్ష్య త
వావివేక మపిచ ప్రౌఢిం పరా మున్నతేః కిం
నిద్రా న్యథవా స్తవాని కథయ క్షీరార్ణవ
త్వా మహమ్॥ ౩౨౬॥

సానన్దం బిసినీదళే విహరసే భుఙ్క్షే మృణా
ళీలతా శ్శశ్వ న్నిస్వసి రాజహంస తదపి త్వం
కింను రాజీవినీమ్। ఏతాన్ దైవవశా దుపాగత
వతో దృష్ట్వైవ మాధ్వీలిహో మాధ్వీలాభజు
షో మహేచ్ఛ మనసి ద్వేషేనసంయుజ్యతే॥ ౩౨౭॥

సిక్త్వోర్వ్యో యది మాధవ స్తరు రయం పా
థోద పాథో లవై రవ్యాజం పరిషిఞ్చ కిం చి
రయసే కాలః పరిక్రామతి। మూలే ముక్తర
సే దళే విగళితే శుష్కే తథా వల్కలే కస్మై
దాస్యసి కో గ్రహీష్యతి పరీతాపా త్కథం
స్థాస్యతి॥ ౩౨౮॥

సౌరభ్యం భువనత్రయేపి విదితం శైత్యంచ
లోకోత్తరం కీర్తిః కించ దిగఙ్గనాఙ్గణగతా కిం
త్వేత దేకం శృణు। సర్వానేవ గుణా నియం
నిగిరతి శ్రీఖణ్డ తేసున్దరా నుజ్ఝన్తీ ఖలు కోట
రేషు గరళజ్వాలాం ద్విజిహ్వావళిః॥ ౩౨౯॥
సౌరభ్యేణ సమాన్పృణోషి కకుభః పుష్ణాసి

పుష్పన్ధయాన్ లూతాతన్తుకృత స్తథాపి కియ
తీ స్త్వం యాపయే ర్యామినీః। అస్మిన్ వాశ
పురే పుర స్తత ఇతో విన్యస్త విస్ఫారిమిషే మా
లాకార మృతే ఽవఙ్గలతికే క స్తైర్గుణాన్ జ్ఞా
స్యతి॥౩౩౦॥

స్వర్లోకస్య శిఖామణి స్సురతరుగ్రామస్య
ధామాద్భుతం పౌలోమీ పురుహూతయోః పరి
ణతిః పుణ్యావలీనా మసి। సత్యం నన్దన కిం త్వి
దం సహృదయై ర్నిత్యం విధిః ప్రార్థ్యతే త్వ
త్తః ఖాణ్డవరఙ్గ తాణ్డవనటో దూరేస్తు వైశ్వా
నరః॥౩౩౧॥

స్వస్వవ్యాపృతి మగ్న మానసతయా మ
త్తో నివృత్తే జనే చఞ్చూకోటి విపాటి తార్గళ
పుటో యాస్యామ్యహం పఞ్జరాత్। ఏవం
కీరశిశౌ మనోరథ మయం పీయూష మాస్వా
దయ త్యన్త స్సంప్రవివేశ వారణకరాకారః
ఫణిగ్రామణీః॥౩౩౨॥

హంసాః పద్మవనాశయా బలిభుజో గృ
ధ్రాశ్చ మాంసాశయా పాన్థాః పక్వఫలాశ
యా పరభృతాశ్చూతప్రవాళాశయా। ఆమో
దానుభవాశయా మధులిహ స్త్వా మాశ్రితా
శ్శాల్మలే తేష్వేకోపిహి వాఞ్ఛితం నలభతే కే

యం తవాభ్యున్నతిః॥౩౩౩॥

స్రగ్ధరాః-

ఆకాశ శ్చామ్బరాఖ్యో హరిరితి గహనం దర్దుర స్యాభిధానం కాకస్యాపి ద్విజత్వం విష మ ఫణిపతే ర్నామ భోగీ భుజఙ్గః। క్షుద్రా స్తా శర్కరేతి ద్విరదమదజలం దాన మర్థైన శూన్యం కేచి న్నామానిచైవం దధతి తనుభృత స్సన్తి సాడమ్బరాణి॥౩౩౪॥

పఞ్చాలం సంభ్రమేణ త్యజ గవయ భయం సైరిభ స్వైర మాస్స్వ క్రోధం మా గా స్తర క్షో విహర గరిమభి స్స్వేచ్ఛయా వాచ్ఛ భల్ల। పారీన్ద్రైః పారద్ళశ్వా నిఖిలవనభువః కేవలం మోద తే సా మాద్య త్కుమ్భిన్ద్ర కుమ్భస్థల విపులతటీ ముక్త ముక్తాకలాపైః॥౩౩౫॥

ఛాయా రమ్యాను శాకంఫలమపి రసవ త్స ద్విజానాం నివాస స్సన్తస్తానాంచ తాపం శ మయతి నిఖిలం సర్వదాయంరసాలః। తస్మి న్నస్మ త్కీశః ప్రసభ ముపగతాన్ భర్త్సయ త్యగ్రతో య స్సో స్యైక స్తతో నోచి దయమ పిచ సమః కల్పవృక్షేణ మానమ్॥౩౩౬॥

భిత్త్వా సర్వాణ్యరణ్యా న్యతివిషమ లతా

గాఢదుర్గాణి భూయో యాయాన్తం పకర
ణాన్తం భ్రమరతతిరియం బుక్కనై ర్ధిక్కరోతి।
లజ్జన్తే హన్త మేనాం మదకలకటిఘటా భేద సం
ఘట్ట రూఢ క్రీడా ధౌరేయ ధారా మమ ఖర
నఖరాః కిం కరోమి క్వ యామి॥ ౩౩౮॥

రెరె ధుత్తూర భిత్తైః పరిమృదిత మృదః
క్వాపి కోణే జనిత్వా ప్రాప్యాభిఖ్యాం తదా
ఖ్యాం కనక మితి పునః కాఞ్చనస్యాపి లోకే।
మన్దం మన్దం స్మరారేర్మణిమకుటతటే తత్ర ల
బ్ధ్వావకాశం నోజానీషే కలేశం స్మరసిచ నపు
నః పూర్వవృత్తాన్త లేశమ్॥ ౩౩౯॥

శ్రీహయగ్రీవాయనమః

శ్రీ పరవస్తు శ్రీనివాసాచార్యులయ్యవారలుఁగారి ప్రథమపుత్రులగు శ్రీరామానుజాచార్యులయ్యవారలుఁగారు రచియించిన పండితరాజశతకము తెనుఁగునందు ప్రాకృతము సంగ్రహమయిన పద్యములు దీని సంస్కృతశ్లోకమిదియని తెలియుటకై ప్రతిపద్యమునకు నాదిని సంస్కృత శ్లోకసంఖ్యలతోఁ జేర్చి ముద్రింపఁబడినవి.

---

(౧౮) కం॥ తరగల బెదరించెదు సా। గరమా
సీ నిష్ఫలములు గద నీకూడఁ। బరము లబ్ధి
కులు తృష్ణా। తురులై మరి బావి నడుగుదురు
నీదుదరిన్॥

(౨౦) కం॥ అకటా సకలవిహంగము। నికర
మ్ములు స్వేచ్ఛఁదిరుగ నీకే యొకదా। నికీ నీ
పంజరబంధము। శుకమా పలుకుల ఫలమ్ము సుమ్ము
తలంపన్॥

(౨౧) కం॥ మలయాచల సంసర్గము। గ
లిగినఁజందనపు తరువుగాదు వెదురు లో। పల

సాంకము గానని వా। రల కెట్టి సహాయమున్న
రస మెట్లాదవున్॥

(౩౧) కం॥ క్షితిఁ బారిజాతము మధు। వ్రిత
ముగనని యంత దడవు వదలక యెచటన్। స్థి
తిఁ జెడి తిరుగుచు నుండుఁ। బ్రితికుంజంబందుఁ
బ్రితిధరారుహ కుందున్॥

(౩౨) కం॥ బకబక లాడెడిఁగలుషో। దక
మాత్రిముఁ ద్రావి కప్ప తాలిమిఁ జలుకుం। జక
రాజము గర్వమునోం౪। దకదివ్యరసాలరసముఁ
ద్రావిన నహహా॥

(౩౬) కం॥ పలుకులు వీ స్రుతములు రస।
మొలెకెడునవి రూపు శీల ముభయము ముద్దు।
గ్లులెకెడు నివియెల్లను నే। చిల్కకు వ్యర్థంబు పిల్లి
చెంతను కట్టా॥

(౬౪) కం॥ ఆకులు పండెన్ గ్రీష్మపు। కాకను
ఫలములును రాలఁ గఁఁ గెన మైనన్। నీకరుణ చేత
మామిడి। మాఁ జలుచిగురించు మరల మాధవ
నాధా॥

(౧౦౨) గీ॥ కోకిలా యూరకుండకు కొంచెమి
పుడు। పంచమస్వరమలరించిపలుకు లేక। యున్న
నెవ్వఁ డెఱుంగును నిన్ను కాక। బృందవృతమగు
నీ మాతవృక్షమందు॥

(౧౦౮) కం॥ చిరకాల శిక్షితులుచి। త్తరు
వునఁబువ్వులను వ్రాయఁదగుఁగాని మహిం। బరి
మళము లెట్లు వానికి। దొరకున్మకరంద మెట్లు
తు మ్మెదగో్రలుఁ॥

(౧౦౯) గీ॥ దిక్కు లెల్లను మిక్కిలి తిరిగి
తివు। వింతెలనుఁగొంటె రుచులనుగంటె తేఁటి।
పూలవిరజాజి పువుఁబోలు పువ్వు గలదె। స్తొ
వముపత్తుమువిడిచి వాస్తవముఁ జెపుము॥

(౧౧౦) గీ॥ ఓయి శాళంబ నీయిచ్చఁగూయు
మిందు। నీకు నేరంబుగలుగదు నిన్నుతియ్య। మా
విఁ జక్కనికో వెలతో వసింప। దైవ మొనరించె
నదియె నింద్యంబుగాక॥

(౧౧౧) ఉ॥ ఘూకములార భేకతతి కోక
ములార బకంబులారయో। కాకములార యో
వృకములార ఖరాగ్రణులార యిట్లు నే। మీకున
మస్కరించి యొక మేలుమగో రెదనన్ క్షమింపుఁ
డీ। కోకిల కాకలింబలుకు గొల్లానరింప కనుగ్ర
హింపుఁడీ॥

(౧౨౦) కం॥ అనగముఁజేరి యళి యే।
లా నస్వీ డెనని చింతిలకు మాలతివు। వ్వా నాలు
గు కాళ్లది పసు। వౌనారిఁటనిదియుఁ బసువు న
రగాదె భువిన్॥

(౧౨౩) గీ॥ అళి వనాంతపు పూలగుత్తుల
నెఱిరుచులఁగాని దరిఁజేరదయ్యయోగంధఫలిని।
రమ్యమిదిగాదె యదియును రంతగాదె। బ్రహ్మ
యాజ్ఞయె బలవత్తరంబు గాక॥

(౧౨౫) కం॥ ఘను రాజును గాననిపద్మి
నిజన్మము వ్యర్థ మిట్లు తీరుగవికసి। ల్లిన పద్మినిఁ
గాననియా। తనిబ్రతుకును నిష్ఫలంబ తలఁపఁగ
మదిలోన్॥

(౧౨౬) గీ॥ భృంగములు పూల మొదట భు
జంగములుప్ల। వంగములు కొమ్మలందు విహంగ
ములున। శిఖరమున చందనంబట్లు సేవితమగు। శ్రే
ష్ఠ జనసంపద పరోపకృతికిఁగాదె॥

(౧౩౩) కం॥ ఎక్కడ మృగరాజొప్పును।
నక్కడ గజకుంభమౌక్తికావళిదొరకున్।నక్కల
తావులతేగల। తోకలముక్కలును డెక్కతోక
యుఁదొరకున్॥

(౧౪౪) కం॥ ఈవాత్రంబటుపీచిన। నీవెచ్చ
టనిదియునెచట నీళ్లెచ్చటనో। దావాతుర నై
యున్నది। యో వాౌద చాతకమున కుదకం
బిమ్మా॥

(౧౫౬) కం॥ నీపింకఁగనీపక్షులు। పోవున్
దివి కళులుమాని మొగ్గలఁజేరం। బోవునుగాని

సరస్సా। యేవరుసగమందు దీనమీమీనమయో॥

(౧౬౬) క౦॥ గిరిమల్లె తుమ్మవేము౯। మర చందనతరు లె జేయః మలయమెగా క।త్తరులత్త రువులె కాఁదగు। ధరములుధరములె సువర్ణధర రజతాద్రుల్ ॥

(౧౭౧) క౦॥ దిక్కులఁ బరిమళములు వెం। పెకెక్కఁడు రూపాసఁగొల్పు ధృక్కుల లైనన్। మిక్కిలి హృదయము కఠినం। బక్కట యదె దుఃఖహేతు వామ్రిఫలంబా॥

(౧౭౪) క౦॥ చందురునిడు బోగిరిశుఁడు। నింపాళ్ళిన చెన్నగిలునె నెఱరా ఁటుచే।న్నాం దునైకల్వ లుదధ పెం। పొందునె చిందునె త నుంబు నుమ్మెత్తపువా॥

(౧౭౬) గీ॥ అధ్రిమా నీదుజలకణ మభి లషించి। చాతకపు పిల్ల రాదు నీసరసకు మఱి। ఘనత సరసతయను గాంచి కాని కాః। యు న్నఁ దమ్ములగలకా లఁకు లెన్ని లేవు॥

(౧౮౩) క౦॥ నిలయమ్ము రాజగృహములో। పలనని మార్జాల గనుపడకు గృహంబా। వలను న్న నలంకృతమగు। కలభము పట్టాభిషేక కాల మునందున్॥

(౧౮౪) గీ॥ మలినమతి భృంగ మాదరిం

పంకజేర। నన్నటంచు విషాద మొందకుము మ
బ్బు। నుబ్బణం చెడునలుపుచే నొనరు సతుల। కు
రులు సంపెగా కుశలనై కొరలుఁగాత॥

(౧౯౭) గీ॥ జాలరికరంబులోనుండి జారి
మీను। పిల్ల మరలివలంబడె పిదపదాన। మెల్లజా
రియుకొంగచే మ్రింగఁబడియె। విధి పెడగనున్న
నాపదల్ వెడలు టెట్లు॥

(౨౦౮) కం॥ గరళముమ్రింగె గిరీశుం। డు
రగములనుమ్రింగు నెమలియును వారలతో। సరి
గాఁగ నీలకంఠతఁ। బరగితి తృణ కీట గర్వభంజ
కపిచుకా॥

(౨౧౦) ఉ॥ చెంచు వెలంది యొకర్తి
య సింగపు గోళ్లనుగ్ర క్తిరక్తి మో। దంచిత
మైదిగంబడిన నాదర మొప్ప ఫలించె రేగుబ।
ణ్లంచు గ్రహించియకొరలన నప్పుడె త్రాళన
సేయ ముక్తలౌ। నంచు గ్రహించి గుందిపన
మం దపుడే విరచ త్లై నకర్తటా॥

(౨౧౯) చ॥ ప్రియదముతో రసాలఫలరా
జు ధరం బొగడొంద నారికే। ళము బెగడొం
దె చెట్టుకొనలందియు లోపలనీరుగాఁగ షూ। ల
ముని డఁగాం చెనంతరములం బన సంబులు మాన
హానిదా। డిమశలజాతి గుండెలు విడెం దృష

నేరెడు నల్లనయ్యెఁబో॥

(౩౩౦) ఉ॥ దిక్కులదంతులెల్ల మద దీప్రకటంబులటంచువార్తయా। నిక్కడ జాలినొందనగు నేనుఁగు లిట్లసమానముల్ గదా। తక్కిన యట్టి జంతుసముదాయము లిప్పుడు సింహనాయకుం। డెక్కడదెల్పఁగోరెడుమహిన్ మొన జూపెడు గోళ్ల చాతురిన్॥

(౩౪౦) చ॥ వికసితసారసాళిపదవి చ్యవమానపరాగసౌరభ। ప్రకటిత సార మానససరస్సలిలంబున మున్ను కాలమున్। సకలముఁజెన్నుగాఁగడుపు సారసరాజిపుడెట్టులుండునో। యకట యనేక భేక నిలయం బగు పల్వల ముందుఁజెప్పుమా॥

(౩౫౪) ఉ॥ మూలము నగ్రిమంతటయు ముంటిశరీరము గంధశూన్యముల్। పూలునునీడయున్ శ్రమముపోనిడలేదు ఫలంబు తృప్తి నీఁ। జాలదు తుష్మ సాధుగతి శాఖివమార్గమునాక్రమించితో, నేల ఫలోల్లసత్తరులకెల్లను బంధకమయ్యె దక్కటా॥

(౩౬౪) చ॥ ఒనర నదీతటంబుననె యుండి తరంగపుపొంగు లోపలన్। మునుఁగు మనుష్యుఁడేల్తుమటిమున్నెదశక్యముగాక వానితో నరిక

డు నిశ్చయించె మది నట్టి యుశీరమె ధన్యమౌ
కదా। ఘనతరువృద్ధి యున్నతముగా ఫలమేమిటి
మిన్ను ముట్టుచున్॥

(౨౬౮) మ॥ హరిణాదు ల్పశువుల్ కిరా
తులకు స్నేహాజ్ఞానమున్ లేదు నా। గరకల్
రారిట లేదుతాపసులకుంగా మేచ్ఛ యామూ
ల మి।త్త్రకు వీశానఁ బొగల్ సుగంధము ది
గంతం బెల్ల నిండింపఁగా। నెరియన్ జూచుచు
నున్నవారమకటా యేమందు మీహ్వారితోన్॥

(౨౬౯) శా॥ సౌరభ్యంబఖిలంబు మించు
గెలుచున్ సౌభాగ్య మంభోరుహా। స్యోరోజం
బులఁ గాంతిమేరురిపువైయుండుం బ్రిభుల్మున్న
నీ। దారింజూతు రిఁకేమి చెప్ప గుణబృందం బెల్ల
నీయందే కి। ర్యారాప్రితికూల భావ మొకఁడే
లోపంబు జంబీరమా॥

(౨౭౦) శా॥ ఓ చూతక్షితిజంబ యీమధు
కరం బుత్సుప్రష్టతద్వ్రత్తియై। నీచేపోషణ మొంది
కాంచనముల న్నిచాతిసీపంబుగాఁ। జూచెన్ని
విటుఖండితంబయితి వీచ్చోనింక నేచెట్టులం। దే
చాయన్ గడు పాతిముంగడపు నింకెట్లుండు
నో చెప్పుమా॥